

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
CENTRUM CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA

ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA – JEDNA Z CIEST
OSOBNOSTNÉHO ROZVOJA ŽIAKOV NA ZÁKLADNEJ
ŠKOLE

Prvá atestačná práca

2017

Mgr. Tomáš Macko

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
CENTRUM CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA

**ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA – JEDNA Z CIEST
OSOBNOSTNÉHO ROZVOJA ŽIAKOV NA ZÁKLADNEJ
ŠKOLE**

Prvá atestačná práca

Tematický okruh: *Didaktické zásady, organizačné formy vzdelávania, učebné pomôcky, didaktická technika.*

Vyučovaci predmet/pedagogická/odborná činnosť: *Matematika*

Študijný odbor/program: *Učiteľstvo pre 2. stupeň ZŠ*

Kategória pedagogického/odborného zamestnanca: *učiteľ*

Podkategória pedagogického zamestnanca: *učiteľ pre nižšie stredné vzdelávanie*

Dosiahnuté vzdelanie (pre účely atestácie): *vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa*

Pracovisko autora: *Základná škola Spišský Štvrtok*

Ružomberok 2017

Mgr. Tomáš Macko

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som atestačnú prácu vypracoval samostatne na základe svojich vedomostí a skúseností a s použitím uvedenej odbornej literatúry.

V Ružomberku dňa.....

.....
vlastnoručný podpis

ABSTRAKT

MACKO, Tomáš. *Zážitková pedagogika – jedna z ciest osobnostného rozvoja žiakov na základnej škole* [Atestačná práca k prvej atestácii]. Katolícka univerzita v Ružomberku. Pedagogická fakulta. Centrum celoživotného vzdelávania. Ružomberok: PF KU, 2017. 49 s.

Jednou z najväčších pedagogických výziev dnešných dní je funkčné a efektívne prepojenie vzdelávacej a výchovnej zložky v edukačnom procese. Táto atestačná práca sa preto venuje skúmaniu zážitkovej pedagogiky, ktorá sa javí ako zaujímavá alternatíva k napĺňaniu tejto pedagogickej výzvy. V teoretickej časti sa práca venuje hlavnému cieľu našej práce, ktorým je popísanie základov zážitkovej pedagogiky, jej východísk, princípov a pilierov. V závere tejto časti je popísané využitie zážitkovej pedagogiky vo výchovno - vzdelávacom procese ako prostriedok osobnostného rozvoja. V praktickej časti dochádza k napĺňaniu čiastkových cieľov práce. Na základe ad hoc vytvoreného experimentálneho zážitkového kurz osobnostného rozvoja pre žiakov základnej školy, sme ukázali využitie zážitkovej pedagogiky v praxi. Zároveň sme opis tohto kurzu podali tak, aby ktorýkoľvek učiteľ mohol jeho jednotlivé aktivity použiť vo svojej praxi. Jedným z najdôležitejších zistení bolo zaznamenanie pozitívnej zmeny v postojoch žiakov po absolvovaní kurzu vedeného zážitkovou metódou.

Kľúčové slová: Zážitková pedagogika, osobnostný rozvoj, základná škola, zážitok, rozvojový kurz.

ABSTRACT

MACKO, Tomáš. *Experiential learning – a path of personality development for pupils of elementary school* [First attestation work]. Catholic University in Ruzomberok. Faculty of Education. Lifelong Learning Center. Ružomberok: PF KU, 2017. 49 p.

One of the greatest pedagogical challenges of contemporary education is the functional and effective interconnection of the knowledge and moral component in the educational process. This attestation paper is therefore focused on the exploration of experiential learning, which appears to be an interesting alternative for the fulfillment of this pedagogical challenge. In the theoretical part, the paper is focused on the main aim of our work, which is to describe the basics of experiential pedagogy, its origins, principles and pillars. At the end of this part paper is describing the use of experiential learning in educational process as a means of personal development. In the practical part, the partial objectives are followed. Based on an ad hoc experimental experiential course of personality development for elementary school pupils, we have shown the use of experiential learning in practice. At the same time, we have provided a description of this course so that any teacher can use his or her own activities in their practice. One of the most important findings of this paper was a positive change in student attitudes following a course conducted by the experiential method.

Key words: Experiential learning, personality development, elementary school, experience, development course.

OBSAH

Zoznam ilustrácií

ÚVOD	9
1 ZÁKLADY ZÁŽITKOVEJ PEDAGOGIKY	11
1.1 Čo je to zážitok?.....	11
1.2 Definícia zážitkovej pedagogiky	12
1.3 Základné piliere zážitkovej pedagogiky	13
1.3.1 Motivácia	14
1.3.2 Hra	16
1.3.3 Reflexia - spätná väzba.....	18
1.3.4 Dramaturgia	20
1.4 Tvorba zážitkového programu	21
2 ZÁŽITKOVÝ KURZ OSOBNOSTNÉHO ROZVOJA S POPISOM	
JEDNOTLIVÝCH AKTIVÍT	22
2.1 Analýza	22
2.2 Účastníci.....	23
2.3 Ciele zážitkového kurzu.....	23
2.4 Členovia tímu.....	24
2.5 Popis zložiek aktivít.....	25
2.6 Príprava - 0. deň kurzu.....	26
2.7 Práca vo firmách - 1. deň kurzu.....	26
2.7.1 Zážitková aktivita č.1 Práca vo firmách len s ukončenou ZŠ.....	26
2.7.2 Zážitková aktivita č.2 Vyhodnotenie prvého pracovného dňa.....	27
2.8 Práca vo firmách - 2. deň kurzu.....	28
2.8.1 Zážitková aktivita č.3 Práca vo firmách s potrebným SŠ/VŠ vzdelaním.....	29
2.8.2 Zážitková aktivita č.4 Vyhodnotenie druhého pracovného dňa.....	29
2.9 Práca a presun na chatu.....	29

2.9.1	Zážitková aktivita č.5 Verejno-prospešné práce.....	29
2.9.2	Zážitková aktivita č.6 Hľadanie cesty na chatu	30
2.9.3	Zážitková aktivita č.7 Stanovenie pravidiel.....	31
2.9.4	Zážitková aktivita č.8 Vyhodnotenie troch pracovných dní.....	32
2.10	Netradičný vyučovací deň.....	33
2.10.1	Zážitková aktivita č.9 Matematika.....	33
2.10.2	Zážitková aktivita č.10 Prvá pomoc.....	35
2.10.3	Zážitková aktivita č.11 Telesná výchova.....	36
2.10.4	Zážitková aktivita č.12 Anglický jazyk.....	37
2.10.5	Zážitková aktivita č.13 Strategická hra Planktón.....	38
2.10.6	Zážitková aktivita č.14 Multisocio.....	40
2.11	Záver kurzu.....	42
	PRÍNOSY PRÁCE PRE OBLASŤ TEÓRIE A PRAXE.....	43
	ZÁVER	45
	Zoznam bibliografických odkazov	46
	Zoznam príloh.....	49
	Príloha A – < Fotky k zážitkovému kurzu >	
	Príloha B – < Tabuľky a obrázky k zážitkovému kurzu >	

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ

A/ ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. 1 Zóna komfortu a zóna učenia

Obr. 2 Kolbov cyklus

ÚVOD

V dnešnej dobe sa vo výchovno–vzdelávacom procese kladie rovnaký dôraz na obe zložky tohto procesu: na výchovu aj na vzdelávanie. Niežeby to v minulosti tak nebolo. Avšak boli obdobia, keď bol kladený dôraz predovšetkým na vzdelávanie. Aj v dnešnej dobe sa vedie častokrát búrlivá diskusia o tom, či má učiteľ skôr vzdelávať alebo vychovávať. Nech už táto diskusia dopadne akokoľvek, zdá sa, že prílišné zdôrazňovanie vzdelávania, bez vytvárania vnútornej motivácie žiakov – čiže nájdenie zmyslu prečo by sa dané učivo mali učiť a bez rozvíjania kompetencií žiakov, sa výchovno-vzdelávací proces stáva kontraproduktívny, a často a čoraz viac vzbudzuje u žiakov nezáujem stupňovaný až k odporu učiť sa.

V tejto nie jednoduchšej situácii vstupuje takpovediac na scénu zážitková pedagogika a ponúka možnosť, ako lepšie prepájať obe zložky výchovno-vzdelávacieho procesu. Z tohto dôvodu si myslíme, že je nanajvýš aktuálne zaoberať sa zážitkovou pedagogikou a jej využitím vo výchovno-vzdelávacom procese. Jeden z dôvodov, prečo sme si túto tému vybrali, je aj ten, že zapája do učenia sa celého človeka. Nerozvíja len logicko-matematickú inteligenciu, ale aj telesno-pohybovú, priestorovú, intrapersonálnu či interpersonálnu.

Hlavný cieľ našej práce je popísať základy zážitkovej pedagogiky, jej východiská a princípy a ukázať jej využitie v praxi. Pri popise základov zážitkovej pedagogiky budeme vychádzať hlavne z jej chápania v českom a slovenskom edukačnom prostredí. Svoj výklad budeme opierať o poňatie zážitkovej pedagogiky ako ho rozvíja takzvaná Česká prázdninová škola Lipnice. Čiastkové ciele našej práce vychádzajú z hlavného cieľa. Popísať využitie metód zážitkovej pedagogiky v netradičnom výchovno-vzdelávacom prostredí – na kurze osobnostného rozvoja určenom pre žiakov deviateho ročníka. Medzi čiastkové ciele patrí aj prezentovať príbeh a výsledky tohto kurzu, ktorý bol zameraný na rozvoj vnútornej motivácie, zistenie silných stránok žiakov a povzbudenie k práci na sebe. Ukázať ako využitie metód zážitkovej pedagogiky vedie k dosiahnutiu vytýčených cieľov – v tomto prípade k reálnej zmene postoja u žiakov. V našej práci ponúkneme metodiku tohto kurzu využiteľnú aj na iných školách.

V prvej kapitole definujeme, čo je to zážitková pedagogika a čím sa zaoberá. Popíšeme jej základné piliere a postupy.

V druhej kapitole sa zaoberáme konkrétnym využitím zážitkovej pedagogiky na zážitkovom kurze osobnostného rozvoja pre žiakov deviateho ročníka na základnej škole. Vysvetlíme ako sa dá využiť zážitková pedagogika pri tvorbe zážitkového kurzu. Uskutočníme analýzu potrieb žiakov, na jej základe stanovíme ciele zážitkového kurzu, a popíšeme jeho priebeh. Vytvoríme metodický materiál, ktorý bude použiteľný aj pre iných učiteľov.

V našej práci používame slová účastníci a žiaci v podobnom význame (teda pre potreby našej práce ich zamieňame), podobne aj slová hra a aktivita.

1 ZÁKLADY ZÁŽITKOVEJ PEDAGOGIKY

V prvej kapitole našej práce popíšeme základy zážitkovej pedagogiky. Začneme samotným slovom zážitok, charakterizujeme zážitkovú pedagogiku a jej piliere. Zároveň budeme odkazovať k pedagogickej praxi a ponúkať v nej využitie zážitkovej pedagogiky. V závere kapitoly vysvetlíme jej využitie vo výchovno - vzdelávacom procese.

1.1 Čo je to zážitok?

V centre zážitkovej pedagogiky je, ako to vyplýva zo samotného názvu, zážitok. Pozrime sa najprv stručne na to, čo je to zážitok.

Podľa KSSJ je zážitok: „čo človek zažil“¹ a zažiť je: „stať sa účastníkom niečoho, prežiť, skúsiť, zakúsiť“ alebo: „byť svedkom niečoho“². SESS nám ozrejmí, že zážitok je odvodený od slova žiť, ktorého význam: „sa vyvíjal v smere

1. , žiť ‘ > ,prežívať (niečo), získavať skúsenosti ap.’ (porov. **zažiť**, od toho **zažitý**, **zážitok** ap.)
2. ,umožňovať žitie, život“³

Na základe vyššie uvedeného môžeme povedať, že zážitková pedagogika je časť pedagogiky, ktorá sa zaoberá tým, čo subjekty - účastníci zažívajú, prežívajú, pričom získavajú nové skúsenosti. Zážitok je predovšetkým skúsenosť, ktorú získavame interakciou so situáciou a/alebo s ďalšími účastníkmi, a ktorá má viac či menej formujúci charakter.

Trochu iný pohľad na to, čo je to zážitok, ponúka Slejšková: zážitok „nemá význam v sobe samom, ale slouží ako prostriedok k rozvoju, výchove a vzdelávaniu“⁴.

Či už vnímame zážitok ako samostatnú entitu vzťahujúcu sa k sebe samej, alebo ako prostriedok k rozvoju, isté je, že zážitková pedagogika je sústredená práve na zážitok. Jeden

¹ KRÁLIK, P. 2016. *Krátky etymologický slovník*. s. 936

² KRÁLIK, P. 2016. *Krátky etymologický slovník*. s. 935

³ DORUĽA, J. a kol. 2003. *Krátky slovník slovenského jazyka*. s. 696

⁴ STEJŠKOVÁ, L. a kol. 2011. *Škola zážitkem*. s. 11

z hlavných dôvodov je, že človek sa najviac naučí práve z toho, čo sám zažije. Prečo? „Priemerný človek si zapamätá približne: ... 90% z toho, čo sám aktívne vykonáva“⁵.

Preto si myslíme, že zážitková pedagogika by sa mala viac využívať vo výchovno-vzdelávacom procese a v našej práci sa ďalej snažíme ukázať možnosti, ako zážitkovú pedagogiku konkrétne využiť v osobnostnom rozvoji žiakov.

1.2 Definícia zážitkovej pedagogiky

Aj v súvislosti s vyššie uvedeným, je jedna z možných definícií zážitkovej pedagogiky nasledujúca: „Zážitkově pedagogické formy vytvářejí situace i prověřené procesy či postupy, které člověku umožňují bezprostředním prožitím odhalit nové oblasti, dosáhnout vědomosti a získat zkušenosti“⁶.

Zážitková pedagogika je chápaná ako proces, ktorý sa skladá z troch na seba nadväzujúcich zložiek, pričom sú všetky tri rovnako dôležité. V tomto procese:

- je podstatné emočné zapojenie účastníkov, ktoré sa dosahuje vhodným prostredím, správne zvolenými prostriedkami a metódami
- osobnosti navzájom sa ovplyňujúce vytvárajú jedinečné pedagogické situácie vedúce ku konaniu
- sú zážitky zvnútornené pomocou reflexie ako jedinečná a neopakovateľná skúsenosť, ktorá pozitívne ovplyvňuje postoje, hodnoty, a správanie jednotlivca.

Keď vyššie uvedené vzťahujeme k škole, ponúkajú sa nám niektoré, na prvý pohľad triviálne, možnosti využitia:

- často v našich školách chýba práve emočné zapojenie žiakov - zážitková pedagogika je jedna z možností, ako žiakov viac emočne zapojiť do vyučovania - a tým ich aj viac naučiť
- nie je jednoduché dosiahnuť tri základné druhy cieľov vyučovacej hodiny: kognitívny, psychomotoricky a afektívny - zážitková pedagogika pri vytváraní jedinečných

⁵ TUREK, I. 2014. *Didaktika*. s. 108

⁶ HANUŠ, R. – Chytilová, L. 2009. *Zážitkově pedagogické učení*. s. 87

pedagogických situácií vedúcich ku konaniu môže pomôcť práve (nie len) s dosiahnutím afektívnych cieľov.

Zážitková pedagogika predstavuje v istom zmysle návrat k Janovi Amosovi Komenskému a jeho známej „škole hrou“. Svojím dôrazom na hru, motiváciu, stanovením cieľov, či zapojením všetkých zmyslov je úzko prepojená s Komenského poňatím výchovy a vzdelávania. „Zle sa teda starajú o chlapcov tí, ktorí ich proti vôli nútia do štúdia“⁷, a ďalej: „vyučovanie mládeže bude postupovať ľahko, ...

f) ak sa bude všade postupovať pozvoľna;

g) ak sa nikto nebude nútiť do ničoho, leda po čom sám zatúži, podľa veku a metódy“⁸.

Už Komenský kládol dôraz na to, že nemá význam učiť tých, ktorí sa nechcú vzdelávať. Cesta nevedie smerom k väčšiemu nátlaku na žiakov a k núteniu, aby sa učili. Aj keď nepoužíval slovné spojenie „vnútorná motivácia“, popisuje v podstate niektoré jej princípy. Napríklad, že žiaci majú sami túžiť po vzdelávaní, čo nie je nič iné ako prebudenie ich vnútornej motivácii. Budeme sa tomu ešte venovať ďalej.

Zážitková pedagogika sa snaží zapájať do učenia sa celého človeka, nie len jeho rozum, ale aj celé telo s jeho zmyslami a emóciami, čo zase konvenuje s Komenského dôrazom na využívanie rôznych zmyslov pri výchove a vzdelávaní: „aby to všetko v nich ľahko utkvelo, nech sa priberú na pomoc všetky možné zmysly“⁹.

1.3 Základné piliere zážitkovej pedagogiky

V tejto podkapitole sa budeme viac venovať obsahu zážitkovej pedagogiky a popíšeme niektoré jej základné piliere. Patrí medzi ne: motivácia, hra, reflexia a dramaturgia.

⁷ KOMENSKÝ, J. A. 1991. *Velká didaktika*. s. 111

⁸ KOMENSKÝ, J. A. 1991. *Velká didaktika*. s. 110

⁹ KOMENSKÝ, J. A. 1991. *Velká didaktika*. s. 120

1.3.1 Motivácia

Motivácia „je komplex psychických procesov, ktoré aktivizujú, usmerňujú a udržiavajú ľudské správanie v určitom smere“¹⁰. Rozoznávame dva základné druhy motivácie:

1. Vonkajšia motivácia - vychádza z vonkajšieho prostredia, človek koná na základe vonkajších podnetov, patria sem napr. odmeny a tresty, typickým príkladom sú známky v škole. „Žáci mají pro učení vnější motivaci tehdy, když chtějí získat nějakou odměnu, která byla uměle spojena s provedením činnosti, nebo když se chtějí vyhnout nepříznivým následkům, které byly záměrně stanoveny za nespolupracující chování“.¹¹
2. Vnútorná motivácia - človek koná na základe vnútorných pohnútok a potrieb. Turek chápe vnútornú motiváciu „ako stav, ktorý ‚núti‘ človeka niečo robiť pre vlastný zážitok, pre uspokojenie vlastnej potreby“¹². Cangelosi definuje vnútornú motiváciu podobne, ale zdôrazňuje jej jeden dôležitý aspekt: „Žáci jsou vnitřně motivováni k zapojení do učební činnosti, když si uvědomují, že účastí na ni uspokojí nějakou svou potřebu. Vnitřně motivováni žáci vnímají aktivní účast jako něco, co jim přímo přinese užitek“¹³. Myslíme si, že Cangelosihovo vysvetlenie vnútornej motivácie je presnejšie, pretože zdôrazňuje úžitok, ktorý by sme z danej aktivity mali mať. Ten nemusí nastať samozrejme pri každej aktivite, ale je dobré, ak nastane, pretože odpovedá na ľudskú potrebu, aby to, čo robíme, malo nejaký zmysel. Zmysel nám výrazne pomáha, aby sme boli vnútorne motivovaní. Je to vlastne odpoveď na častú žiacku otázku: „A na čo nám to bude?“ Objasňuje to aj Ferťek: „Další klíčový moment je pocit smyslu a užitečnosti toho, co dělám, protože jen to vede ke skutečné vnitřní motivaci“¹⁴.

Zážitková pedagogika sa zaoberá hlavne vnútornou motiváciou, ktorá pobáda konať človeka kvôli vlastnej potrebe, vlastnému uspokojeniu a túto motiváciu považuje za dôležitejšiu ako vonkajšiu motiváciu. „Je zřejmé, že vnútorná motivácia v učení je hodnotnejšia ako vonkajšia motivácia“¹⁵.

¹⁰ TUREK, I. 2014. *Didaktika*. s. 164

¹¹ CANGELOSI, J. S. 2009. *Strategie řízení třídy*. s. 137

¹² TUREK, I. 2014. *Didaktika*. s. 165

¹³ CANGELOSI, J. S. 2009. *Strategie řízení třídy*. s. 137

¹⁴ FERŤEK, T. 2015. *Co je nového ve vzdělávání*. s. 26

¹⁵ TUREK, I. 2014. *Didaktika*. s. 165

Zážitková pedagogika sa snaží žiakov motivovať na základe ich vnútorných potrieb a nie na základe trestania a odmeňovania. Preto by pred každou aktivitou mala prebehnúť motivácia účastníkov. Tí by mali vedieť, prečo sa danej aktivite majú zúčastniť a mali by byť motivovaní, vykonať ju. Úzko to súvisí aj s reflexiou po aktivite, kde si účastníci majú uvedomiť, čo konkrétne si odnášajú - to prispieva k uvedomeniu si zmysluplnosti danej aktivity (pozri nižšie).

Motivácia žiakov sa môže uskutočniť rôznymi spôsobmi. Závisí to len od kreativity učiteľa a samozrejme času. Niektoré príklady motivácie:

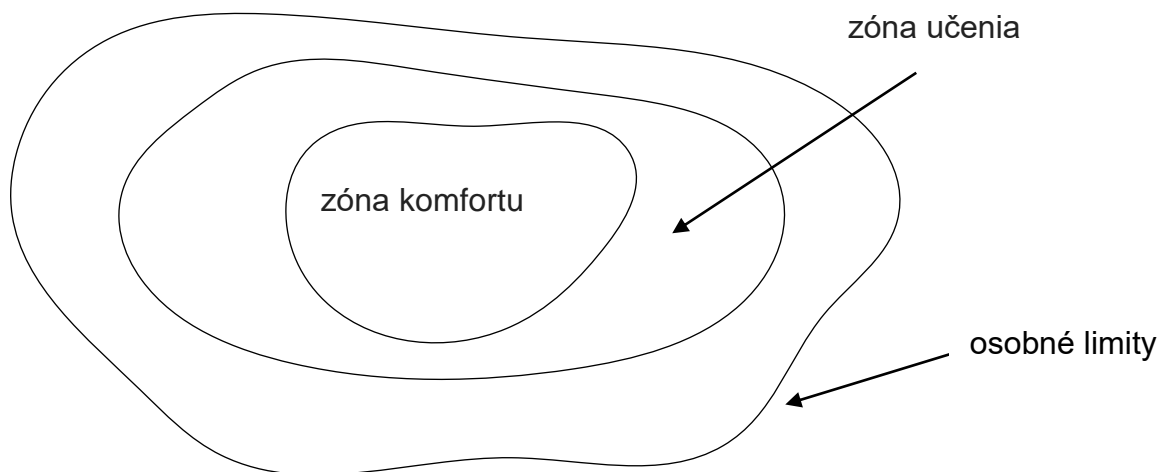
- krátky úsek filmu, ktorý súvisí s danou témou
- scénka
- príbeh z knihy
- motivačná hra
- pozvania zaujímavého hosťa
- exkurzia

V súvislosti s motiváciou pracuje zážitková pedagogika aj s konceptom zóny komfortu a zóny učenia (Obr. 1). Každý človek má nejaké svoje blízke okolie (známych, aktivít, vedomostí, zručností,...), v ktorom sa cíti bezpečne - tzv. zóna komfortu. Nie je presne vymedzená, každý ju má inú a môže sa meniť. Na to, aby sa človek niečo nové naučil, potrebuje vyjsť zo svojej zóny komfortu k tomu, čo ešte nevie, čo je neznáme - dostáva sa do zóny učenia. Tým, že sa učí, zväčšuje svoju zónu komfortu. Tento krok smerom von nesmie byť príliš veľký či náročný, pretože potom ľahko dôjde k neúspechu a následnej frustrácii. Nemal by byť ani príliš malý, lebo potom nie je pre nás výzvou a nemáme dostatočnú motiváciu ho spraviť. V oboch prípadoch nastáva požadovaná zmena - zväčšiť svoju zónu komfortu.

Zónu komfortu môžeme zväčšovať až k svojim osobným limitom.

Práve ľudia s veľkou vnútornou motiváciou dokážu veľmi efektívne posúvať zónu učenia až k svojim osobným limitom¹⁶.

¹⁶ Porov.: FRANC, D. a kol. 2007. *Učení zážitkem a hrou. Praktická příručka instruktora.*

Obr. 1 Zóna komfortu a zóna učenia

Ukončíme túto podkapitolu citátom od Illicha, ktorý zdôrazňuje význam vnútornej motivácie: „Tomu, kto sa učí se zájmem, netrvá nikdy dlouho, než si osvojí dovednosť, pro niž se sám rozhodne“¹⁷.

1.3.2 Hra

Negatívna definícia hry spočíva v tom, že popíšeme hru ako to, čo nie je práca. Hráme sa vo voľnom čase, berieme ju ako zábavu, resp. niečo, čo nie je vážne. V poslednej dobe sa tieto hranice zotierajú a silnie požiadavka, aby aj práca bola zábavou a v istom zmysle hrou.

O hre hovorí aj Ondrušek: „Hry sú opakom práce a jej vyslovene produktívneho charakteru...aj keď hry neprodukujú hodnoty priamo, sú alebo môžu byť hodnotné samy o sebe. Samotné hranie sa je prirodzenou súčasťou života človeka ako príslušníka ľudského druhu. ... Hry majú jednoznačne pozitívny potenciál“¹⁸.

Hra je akákoľvek aktivita, v ktorej centre je zážitok a ktorú vykonáme hlavne z vnútornej motivácie, a počas ktorej vo viac či menej umelých podmienkach prežívame reálne emócie, procesy a interakcie. V zážitkovej pedagogike je hra vždy chápaná ako prostriedok k dosiahnutiu cieľa.

¹⁷ ILLICH, I. 2001. *Odškolení společnosti. Polemický spis*. s. 106

¹⁸ ONDRUŠEK, D. 2015. *Hodnotové střety hrou*. s. 25

Hry môžeme rozdeliť podľa horizontálnej línie alebo vertikálnej línie¹⁹.

V horizontálnej línii rozoznávame 4 druhy hier v závislosti od princípu, z ktorého vychádzajú:

1. agonálne hry (z gr. agon = zápas) - hlavným herným princípom je súťaženie, zápas či boj. Ide v nich o dosiahnutie víťazstva s vynaložením úsilia a vôle. Napr.: box, futbal.
2. aleatorické hry (z lat. alea = kocka) - herným princípom je náhoda a šťastie. Výsledok hry nie je možné (alebo len v minimálnej miere) ovplyvniť vlastným úsilím. Napr.: ruleta, tipovanie.
3. vertigonálne hry (z lat. vertigo - závrat) - hlavným herným princípom je, že nás vytrhávajú z bežného života, z každodennosti a spôsobujú fyzický či psychický pocit závratu. Napr.: horolezectvo, parašutizmus.
4. mimetické hry (z gr. mimesis = zobrazenie, nápoveda) - hlavný herný princíp je napodobňovanie, predstieranie s použitím masiek a kostýmov. Napr.: divadelné hry, rolové hry.

Z vertikálneho hľadiska rozdeľujeme hry od jednoduchých hier (napr. detské hry s jednoduchými pravidlami) až po zložité hry s komplikovanými pravidlami.

Samotná hra sa dá rozložiť na jednotlivé zložky, z ktorých sa skladá, ony tvoria hru a ich vzájomným obmieňaním a pôsobením vznikajú rôzne hry. Tieto zložky sa nazývajú herné vrstvy. Patrí k nim:

1. **Cieľ hry** - čo má hra účastníkom sprostredkovať, mal by obsahovať sloveso. K cieľu hry a k tomu či bol splnený sa vraciame pri reflexii. Vtedy sa zamýšľame, čo sme chceli hrou dosiahnuť a či sa nám to podarilo. Zážitková pedagogika rozlišuje tri oblasti cieľov, ktoré by mali byť stanovené pri každej hre: vedomosti, zručnosti a postoje. Je to to isté rozdelenie, ktoré používajú aj učitelia vo svojej praxi pri určovaní cieľov hodiny a to: kognitívne, afektívne a psychomotorické ciele²⁰

Aký by mal byť dobrý cieľ popisuje Turek: „Špecifický (konkrétny) cieľ by mal jednoznačne definovať stav osobnosti, správania sa žiaka, ktorý sa má dosiahnuť na konci vyučovacieho procesu, t. j. čo konkrétne sa má žiak naučiť, čo konkrétne má vedieť (ktoré

¹⁹ Porov.: CAILLOIS, R. 1998. *Hry a lidé: Maska a závrat*. s. 32

²⁰ Porov.: TUREK, I. 2014. *Didaktika*. s. 49

konkrétne vedomosti, zručnosti, návyky, postoje, schopnosti, kompetencie si má osvojiť, do akej hĺbky a za akých podmienok)²¹.

2. **Forma hry** - je štylizácii hry, podoba programu. To, do čoho je zaobalená: rekvizity, kostýmy, kulisy, prostredie, hudba. Forma hry nie je svojvoľná či bezbrehá, mala by zakaždým pôsobiť tak, aby podporila dosiahnutie cieľa a zvýšili motiváciu účastníkov k hraniu sa.
3. **Pravidlá** - vymedzujú žiadanú podobu a priebeh hry, stanovujú, čo účastníci môžu a čo nie. Mali by byť zrozumiteľné, jednoznačné a vyčerpávajúce. Ich účelom je, aby hra prebehla žiadaným spôsobom. Už malým zmenením pravidiel môžeme získať hru, ktorá smeruje k iným cieľom.
4. **Herný princíp** - je jadro hry. Popisuje situáciu, kde sa účastníci v hre stretnú s cieľom, pomenováva základný vzťah medzi účastníkmi a toho, čo počas hry zažívajú. Nie každá hra je vhodná pre daný cieľ, preto herný princíp má byť taký, aby sa účastníci počas hry stretli s cieľom - dosiahli ho.

1.3.3 Reflexia - spätná väzba

Reflexia (nazývaná aj review alebo debriefing) je spätný pohľad na aktivitu, aby si účastník uvedomil, čo sa naučil a ako to môže v budúcnosti využiť. Mala by nasledovať po každej aktivite alebo hre, resp. po skupine aktivít. Je to ohliadnutie sa za aktivitou s cieľom identifikovať kľúčové body učenia (sa).

Práve reflexia odlišuje hru v zmysle - len tak sa hrám - od hry, ktorá je predmetom skúmania zážitkovej pedagogiky. Samotná hra bez reflexie nevyužíva dostatočne potenciál, ktorý sa v nej skrýva. Až reflexia pomáha účastníkom uvedomiť si, čo sa počas hry naučili a čo si z nej odnášajú.

Dôležitosť reflexie vyzdvihuje aj Ondrušek: „Reflexia je časť aktivity, ktorá tvorí jej neodmysliteľnú súčasť a pomáha naplneniu stanovených cieľov tým, že si prostredníctvom nej účastníci zosumarizujú, čo sa stalo, uvedomia si pre seba niektoré dôležité poznatky a vytvoria prepojenia na reálne situácie, ktoré v budúcnosti môžu zažiť“²².

²¹ TUREK, I. 2014. *Didaktika*. s. 49

²² ONDRUŠEK, D. 2015. *Hodnotové strety hrou*. s. 40

Reflexia môže byť zameraná na:

- proces - zaujíma ma to, čo sa deje v skupine, napr.: skupinová dynamika.
- tému - to, čo by mala hra rozvíjať - na to sa v reflexii zameriam (napr.: viem matematicky zapísať Pytagorovu vetu).

Pri reflexii je vhodné dodržiavať štruktúru kladenia otázok, aby reflexia bola čo najúčinnnejšia. Reflexia by mala začať otázkami na to, ako sa účastníci počas hry cítili, a ako sa cítia teraz. Snáď neexistuje aktivita, ktorá by nevyvolala nejaké emócie. Ak zostanú nevyjadrené, len ťažko sa potom dostaneme k tomu, čo aktivita pre nich znamenala, alebo čo sa pri nej naučili. Ak by sme aj časť zameranú na prežívanie vynechali, táto téma by sa neustále vynárala pri ďalšom rozprávaní. Človek potrebuje hovoriť o svojich pocitoch. Pri kratších aktivitách nie je nutné, aby reflexia mala štruktúru, ale tiež je dobré ju dodržiavať.

K samotnej štruktúre:

1. Dať priestor na vyjadrenie pocitov a upokojenie sa: Aké to bolo? Čo ste prežívali?

2. Otázky k jadrú: Čo sa dialo?

Čo to znamená?

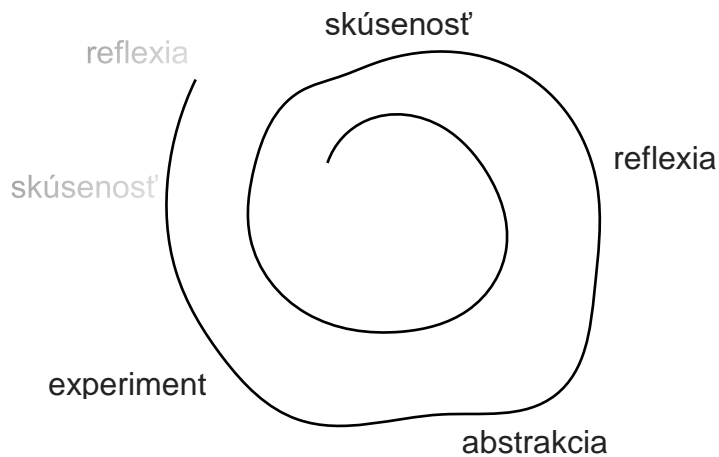
Čo si z toho odnášate? Ako to môžete využiť?

Za samozrejmé sa považuje dávať počas reflexie otvorené otázky, nepýtať sa viac vecí naraz, nehodnotiť ale zhrnúť počuté a dať priestor na vyjadrenie každému.

S reflexiou a zážitkovou pedagogikou úzko súvisí Kolbov cyklus (Obr. 2), ktorý veľmi názorne ukazuje, ako by malo vyzerat' učenie založené na skúsenosti. Učenie je zážitkový proces, ktorý vychádza zo skúsenosti, po nej nasleduje reflexia, aby sme mohli zovšeobecniť to, čo sme sa naučili a z toho vyplýva plánovanie ďalších aktivít. Kolbov cyklus môže byť chápaný ako kruhový proces, ale za vhodnejší považujeme model špirály. Z jednoduchého dôvodu. Lepšie znázorňuje, že zážitkami a ich spracovaním sa posúvame dopredu a meníme sa.

Kolbov cyklus sa skladá zo 4 stupňov:

1. skúsenosť (zážitok) - čo?
2. reflexia - aké to bolo?
3. abstrakcia (zovšeobecnenie) - čím to je a prečo?
4. experimentovanie (plánovanie) - ako to spraviť? čo skúsím zmeniť?

Obr. 2 Kolbov cyklus

1.3.4 Dramaturgia

Keď už máme premyslené, aké hry použijeme, ako motivujeme žiakov a ako budeme robiť reflexiu, potrebujeme toto všetko nejako časovo zoradiť, určiť následnosť jednotlivých aktivít - a tým sa zaoberá dramaturgia. Je to metóda, ktorá umožňuje vytvoriť ucelenú skladbu zámerného zážitkového pôsobenia na účastníkov, aby sa dosiahli stanovené ciele skrze zážitky.

Dramaturgia dáva do súladu všetky predchádzajúce prvky, do časového a priestorového rámca. Týka sa väčšinou dlhších časových úsekov podľa toho, koľko trvá daný kurz - niekoľko hodín či dní. Pred každou vyučovacou hodinou je učiteľ takým malým dramaturgom, keď plánuje, čo a ako bude učiť, a koľko času venuje čomu.

Dramaturgia vychádza zo zámeru a cieľu, témy, kontextu, tematických línií, cieľov a námetu. Využíva prvky divadelnej dramaturgie ako napr.:

- dramaturgický strih - zaradenie programu s opačným nábojom ako predchádzajúci (napr.: relaxačná aktivita po športovej)
- červená niť - pomyslená línia, ktorá sa ťahá celým kurzom
- katarzia - je povznášajúci účinok, ktorý môže nastať na základe hlbokého zážitku
- zlatý rez - je miesto v celku, ktoré človek vníma intenzívnejšie ako zvyšok celku, väčšinou ide o prelom druhej a tretej tretiny kurzu, akcie

Výsledkom dramaturgie je vytvorenie scenára akcie, kde sú jednotlivé aktivity zaradené do programu dňa s uvedenými časmi, rozdelené podľa druhu cieľa, ktorý chceme aktivitami dosiahnuť.

1.4 Tvorba zážitkového programu

Pri tvorbe zážitkového programu vychádza zážitková pedagogika z nasledujúcich bodov, môžeme ich nazvať postupom na tvorbu zážitkového programu a jeho body sú zložky zážitkového programu:

- analýza, skúmanie a definovanie potrieb
- účastníci - vek, počet, rôznorodosť skupiny
- stanovenie cieľov v troch oblastiach: vedomosti, zručnosti a postoje
- členovia tímu - počet, odbornosť, zodpovednosť
- aktivity - predovšetkým hry, ale aj iné aktivity ako oddych, stravovanie
- motivácia - ako motivovať účastníkov
- pravidlá - jednoduché, jasné, použiteľné
- čas - kedy, ako dlho
- miesto - kde, za akých podmienok, v akom ročnom období
- materiál - čo všetko je potrebné zabezpečiť
- riziká - analýza toho, čo sa môže stať a ako tomu predísť
- reflexia - po každej väčšej aktivite a na konci

2 ZÁŽITKOVÝ KURZ OSOBNOSTNÉHO ROZVOJA S POPISOM JEDNOTLIVÝCH AKTIVÍT.

V tejto kapitole popíšeme praktické využitie metód zážitkovej pedagogiky v rámci zážitkového kurzu osobnostného rozvoja pre žiakov základnej školy. Budeme vychádzať z analýzy potrieb žiakov, na základe ktorých sme stanovili ciele. Popíšeme jednotlivé aktivity kurzu, ich priebeh a spracovanie. Uvedieme praktické ukážky organizačných foriem vzdelávania, ktoré využíva zážitková pedagogika s cieľom zmeniť konkrétne postoje žiakov. Vypracujeme metodiku zážitkového kurzu, ktorá sa bude dať použiť na ľubovoľnej základnej škole. Podložíme dosiahnutie cieľov kurzu dotazníkmi. A na záver zhodnotíme dosiahnuté výsledky a navrhne zmeny vyplývajúce z našich skúseností, ktoré by bolo vhodné spraviť na zlepšenie daných aktivít.

Kurz sme vytvorili a zorganizovali spolu s kolegom Mgr. Jánom Smolkom.

Pri popise zážitkového kurzu sa budeme čiastočne držať vyššie spomenutého postupu na tvorbu zážitkového programu - v tomto prípade kurzu.

2.1 Analýza

Na základe pozorovania žiakov základnej školy deviatego ročníka, a rozhovoroch s nimi aj s kolegami, sme zistili nasledujúce potreby:

- nejasná predstava mladých ľudí, v čom sú dobrí, čo ich zaujíma
- nevedia, čo chcú v živote robiť - v zmysle - aká práca by ich naplňala a na akú strednú školu by chceli ísť
- majú pocit, že nemôžu svoj život ovplyvniť či zmeniť
- neporozumenie tomu, že o tom, či budú mať úspešný život rozhodujú sami a že už teraz môžu žiť tak, aby sa stali úspešnými - šťastnými
- prevláda u nich neochota na seba pracovať a zlepšovať sa

2.2 Účastníci

Žiaci deviateho ročníka Základnej školy v Spišskom Štvrtku, 50% žiakov je zo sociálne znevýhodneného prostredia. Počet: 29 žiakov. Z toho 8 žiakov je so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami. Traja žiaci sa kurzu nezúčastnili zo zdravotných dôvodov.

Špecifikum tejto skupiny je, že žiaci sú rozdelení do dvoch tried (v jednej triede 20 žiakov, v druhej triede 9 žiakov). Boli tak rozdelení v piatom ročníku na základe dosiahnutých výsledkov vo vzdelávaní. Vzťahy medzi týmito triedami nie sú veľmi dobré, málo spolu komunikujú, nezúčastňujú sa spoločných výletov či exkurzií. V triede s menej žiakmi sú väčšinou žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia, čo tiež neprispieva k vzájomnému porozumeniu a spolupráci.

Keď budú spolu na jednom kurze, môže to byť jedno z rizík. Preto je dôležité, aby sa zúčastňovali aktivít, ktoré ich budú viesť k spolupráci a k prijatiu druhých.

2.3 Ciele zážitkového kurzu

Na základe zistených potrieb a charakteristiky účastníkov sme sa rozhodli, že naším kurzom chceme dosiahnuť nasledujúce ciele:

- poskytnúť žiakom šancu, uvedomiť si svoje silné stránky a schopnosti (kognitívny cieľ)
- pozitívne sa zmení ich postoj k tomu, že svoj život môžu ovplyvňovať učením sa a pracovaním na sebe (afektívny cieľ)
- naučiť sa postarať o seba a druhých v zmysle založiť oheň v peci a uvariť jedlo - (kognitívny a psychomotorický cieľ)

Pred samotným kurzom sme žiakom dali dotazník, v ktorom sme skúmali, nakoľko súhlasia, či nesúhlasia s nasledujúcimi výroky (Tab. 1 Dotazník pred kurzom_1 a Tab. 2 Dotazník pred kurzom_2). Zistili sme:

Otázka č.1. Viem, čo ma baví a čo robím rád.

- 13 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 11 žiakov ani nesúhlasí ani súhlasí, a 2 žiaci nesúhlasia, alebo skôr nesúhlasia.

Otázka č. 2. Myslím, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať.

- 21 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 5 žiaci ani nesúhlasia ani súhlasia, a 0 žiakov nesúhlasí, alebo skôr nesúhlasí.

Otázka č. 3. Vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmysluplnú.

- 9 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 13 žiakov ani nesúhlasí ani súhlasí, a 4 žiaci nesúhlasia, alebo skôr nesúhlasia.

Otázka č. 4. Človek má taký život, v akej rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť.

- 5 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 10 žiakov ani nesúhlasí ani súhlasí, a 11 žiakov nesúhlasí, alebo skôr nesúhlasí.

Otázka č. 5. Môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne.

- 19 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 4 žiaci ani nesúhlasia ani súhlasia, a 3 žiakov nesúhlasia, alebo skôr nesúhlasia.

Otázka č. 6. Viem na akú strednú školu pôjdem.

- 13 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 6 žiakov ani nesúhlasí ani súhlasí, a 7 žiakov nesúhlasí, alebo skôr nesúhlasí.

Po kurze sme im dali ten istý dotazník s jednou otázkou navyše, v ktorej sme sa ich pýtali, čo sa na kurze naučili (Tab. 3 Dotazník po kurze_1 a Tab. 4 Dotazník po kurze_2). Naše očakávania boli, že pri výrokoch číslo 1., 2., 3., 5., 6., sa posunú smerom k väčšiemu súhlasu s výrokmami a pri výroku číslo 4. budú viac nesúhlasieť.

2.4 Členovia tímu

Pedagóg - učiteľ matematiky s kurzom zážitkovej pedagogiky, lezecký inštruktor, psychoterapeut, zodpovedný za program, priebeh jednotlivých aktivít.

Pedagóg - inštruktor zážitkovej pedagogiky, zodpovedný za priebeh jednotlivých aktivít a kuchyňu.

Zdravotník - zodpovedný za prípravu lekárničky a zdravotnú starostlivosť.

2.5 Popis zložiek aktivít

Celkové trvanie kurzu bolo 5 dní. Kurz bol rozdelený na dve časti:

1. Vyskúšanie si rôznych pracovných činností vo firmách. Trvanie 2,5 dňa.
2. Zážitkový pobyt na chate. Trvanie 2,5 dňa.

Pri každej aktivite uvádzame podrobný popis, ktorý zahŕňa položky: zámer, cieľ, čas na prípravu a program, počet pedagógov na prípravu a program, počet žiakov, prostredie, materiál a metodické poznámky. Tie tvoria metodický materiál, ktorý je použiteľný aj pre iných žiakov či školy.

- **Zámer aktivity** - téma aktivity, nosná myšlienka, ktorá je rozpracovaná v cieľoch aktivity.
- **Cieľ aktivity** - čo chceme aktivitou dosiahnuť.
- **Čas na prípravu/program** - pri každej aktivite uvádzame dva časy, čas na prípravu aktivity a čas potrebný na samotnú aktivitu, tieto časy sú približné, môžu sa meniť v závislosti od podmienok, počtu účastníkov, atď.
- **Počet pedagógov na prípravu/program** - tieto počty sa môžu líšiť, niektoré aktivity sú náročnejšie na prípravu, iné na realizáciu, uvádzame minimálne počty, pedagógov môže byť samozrejme aj viac.
- **Počet žiakov** - pre koľkých žiakov je aktivita určená, niekedy udávané v rozsahu od minimálneho počtu žiakov po maximálny počet žiakov, pri ktorom je ešte aktivita zrealizovateľná.
- **Prostredie** - myslíme tým, či sa aktivita odohráva vonku alebo vnútri, za svetla či v noci, má miesto nejaké obmedzenia, riziká, čo v prípade zlého počasia
- **Materiál** - čo všetko je potrebné na realizáciu aktivity: aké pomôcky, v akom množstve.
- **Metodické poznámky** - samotný popis aktivity, jej priebeh, reflexia a vyhodnotenie.

Podrobné rozvrhnutie aktivít sme vypracovali v scenári kurzu (Tab. 5 Scenár kurzu).

2.6 Príprava - 0. deň kurzu

Týždeň pred samotným kurzom sme žiakom rozdali informované súhlasy pre rodičov a zoznam vecí, ktoré si majú na kurz (hlavne na pobyt na chate) pripraviť. Deň pred kurzom sme sa s nimi stretli a dostali nasledujúce inštrukcie:

Na druhý deň sa teplo obliecť, prísť v pracovných veciach, jedlo (desiatu) a pitie si mali zobrať so sebou.

Rozdelili sme ich do jednotlivých zamestnaní losovaním. Ťahali si papieriky, na každom bol obrázok s ich prácou. Upozornili sme ich na to, ako sa majú v práci správať a na dodržiavanie bezpečnostných pokynov, s ktorými sme ich zoznámili.

2.7 Práca vo firmách – 1. deň kurzu

Žiakov čakala v tento deň manuálna práca, na ktorú je potrebné vzdelanie základnej školy, resp. môžu ju vykonávať aj ľudia bez vzdelania. Ráno sme mali úvodné stretnutie so žiakmi v škole. Znovu sme ich upozornili na zásady bezpečnosti a na to, ako sa majú správať na pracovisku.

2.7.1 Zážitková aktivita č. 1. Práca vo firmách len s ukončenou ZŠ.

- Zámer: vyskúšanie si rôznych pracovných činností vo firmách.
- Cieľ: žiaci zistia, ako vyzerá reálny pracovný život, získajú vedomosti o danej práci (aký je v nej plat, potrebná kvalifikácia), budú vedieť, či ich daná práca zaujíma.
- Čas na prípravu/program: 5 hodín/5 hodín - aktivita je časovo náročná na prípravu, pretože je potrebné osloviť firmy v okolí školy, vysvetliť im podstatu aktivity a dohodnúť sa s nimi na spolupráci, pripraviť ich na to, že žiaci sa ich, resp. zamestnancov budú pýtať na prácu a na konci zamestnávateľa zhodnotia výkon každého žiaka v dotazníku.

- Počet pedagógov na prípravu/program: 2/3 - aspoň dvaja pedagógovia na oslovenie firiem, vyzbieranie telefónnych kontaktov a traja pedagógovia, ktorí zabezpečia podporu a kontrolu žiakov v jednotlivých firmách.
 - Počet žiakov: do 30 žiakov rozdelených do skupín po 4-5, príp. môžu byť aj väčšie či menšie skupiny v závislosti od druhu práce, napr. na družstve triedenie zemiakov - to si môžu vyskúšať všetci žiaci.
 - Prostredie: vnútri aj vonku, závisí od druhu práce.
 - Materiál: zápisníky pre každého žiaka, pripravený dotazník o svojej práci (Tab. 6 Dotazník k svojej práci), perá, desiatu a vodu, dotazník s obálkou pre zamestnávateľa (Tab. 7 Dotazník pre zamestnávateľa), vlastné telefóny.
 - Metodické poznámky: po rozdelení žiakov počas predchádzajúceho dňa do zamestnaní sa žiaci v skupinách rozchádzali do svojich firiem. Dôležité bolo dbať na bezpečnosť v práci, zabezpečiť im pitný režim. Počas celej pracovnej doby bol s nimi pedagogický dozor. Ten riešil prípadné problémy. Takisto bolo dôležité neustále ich motivovať k práci, ubezpečiť sa, že vyplnia oba dotazníky a aj, aby zamestnávateľ ohodnotil výkon každého z nich. Hodnotenie zamestnávateľ spravil písomne na papier, ten vložil do obálky, ktorú zalepil. Následne obálku odovzdal žiakovi. Ten ju neotvoril, ale zobral si ju so sebou do školy. Počas pracovnej doby sme so žiakmi natáčali videá: ako sa cítia, ako sa im to páči, či by túto prácu chceli robiť. Bolo dôležité ich motivovať k práci, aby naozaj pracovali a nepovažovali to za stratení čas.
- Konkrétny príklad, ako môžu byť žiaci rozdelení v skupinách, ktorý sme použili počas prvého dňa kurzu je uvedený v prílohe (Tab. 8 Rozdelenie žiakov v prvý deň). Po približne 5 hodinách práce sme sa so žiakmi presunuli do školy, kde nasledoval obed a po ňom ďalšia aktivita.

2.7.2 Zážitková aktivita č. 2. Vyhodnotenie prvého pracovného dňa

- Zámer: vyhodnotenie pracovného dňa, popísanie zážitkov.
- Cieľ: žiaci si uvedomia, aká práca ich môže čakať len s ukončenou základnou školou, zistia, aký plat v takejto práci môžu dostať.

- Čas na prípravu/program: 10 minút/1 hodina.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/1.
- Počet žiakov: do 30 žiakov.
- Prostredie: vnútri.
- Materiál: zápisníky, obálky s hodnotením od zamestnávateľa, perá.
- Metodické poznámky: Na začiatku dostali žiaci otázky zamerané na pocity a zážitky: Ako sa cítite? Aké to bolo? Vytvárali sme priestor na vyjadrenie svojich pocitov a zážitkov a aj na zdieľanie sa so skupinou. Potom žiaci dostali ten istý dotazník, ako ich zamestnávateľ. V ňom sa mali sami ohodnotiť a takisto aj svoj pracovný výkon. Keď to spravili, nasledovalo slávnostné otváranie obálok od zamestnávateľa a porovnávanie odpovedí. Otázky: Čo vás prekvapilo? Dostal niekto lepšie či horšie hodnotenie ako čakal? V čom? Aké to je, čítať si hodnotenie od zamestnávateľa? Prečo to vlastne teraz robíme - že porovnávame vaše sebahodnotenie a hodnotenie vášho zamestnávateľa? Načo to môže byť dobré?

Nasledovala posledná aktivita: písanie svojej vlastnej reflexie do denníčkov. Pomocné otázky: Čo sa ti páčilo, čo nie? Čo bolo ťažké? Čo sa ti darilo? Čo ťa bavilo, čo nie? Ako by si sám seba ohodnotil za dnešný výkon? Ak by si dostal plat, zaslúžil by si si ho za dnešnú prácu? Prečo?

K rozmyšľaniu nad týmito otázkami a hľadaniu odpovedí na ne, sme žiakov motivovali takto: Chápte to ako formu maturity. Kto nemá maturitu, nemôže pracovať, ako človek so stredoškolským vzdelaním a musí ísť aj zajtra znovu na družstvo.

Na konci každý povedal dve slová, ktorými popísal svoje zážitky. A už prebehlo len losovanie zamestnaní na ďalší deň.

2.8 Práca vo firmách – 2. deň kurzu

Priebeh bol ten istý ako v 1. deň kurzu. Najprv sme sa stretli v škole, kde znovu boli žiaci poučení o zásadách bezpečného správania sa na pracovisku, zopakovali sme im, kto kam ide, každý dostal jeden dotazník pre seba (Tab. 6 Dotazník k svojej práci) a druhý pre svojho

zamestnávateľa (Tab. 7 Dotazník pre zamestnávateľa). Potom sa rozišli do svojich firiem, kde ich tentoraz čakala práca, na ktorú je potrebné stredoškolské alebo vysokoškolské vzdelanie.

2.8.1 Zážitková aktivita č. 3. Práce vo firmách s potrebným SŠ/VŠ vzdelaním

Aktivita prebehla takým istým spôsobom ako zážitková aktivita č. 2. Konkrétny príklad, ako môžu byť žiaci rozdelení v skupinách, ktorý sme použili počas druhého dňa kurzu je uvedený v prílohe (Tab. 9 Rozdelenie žiakov druhý deň).

2.8.2 Zážitková aktivita č. 4. Vyhodnotenie druhého pracovného dňa

Aktivita prebehla takým istým spôsobom ako zážitková aktivita č. 3. Veľmi dôležité bolo navštíviť každého žiaka aspoň raz a natočiť s ním krátky rozhovor, prípadne ho motivovať. Takisto sa uistiť, či zamestnávateľia nemajú nejaké otázky a či rozumejú, čo majú písať do hodnotení žiakov.

Po tejto aktivite dostali ešte informácie o tom, čo ich čakalo ďalší deň.

Na tretí deň kurzu už mali prísť zbalení s tým, že ráno ešte budú pracovať a poobede pôjdu na chatu.

2.9 Práca a presun na chatu

Tretí deň kurzu sa skladal z dvoch častí. Doobeda žiaci zažili, aké to je, keď človek stratí prácu. Vyskúšali si verejno-prospešné práce. Po nich sme sa presunuli na chatu, kde prebehol večerný program.

2.9.1 Zážitková aktivita č. 5. Verejno-prospešné práce

- Zámer: spoznanie sveta verejno-prospešných prác.
- Cieľ: žiaci pochopia, že najhoršia je nezmyselná práca a uvedomia si, že prácu môže človek ľahko stratiť. Pochopiť, čo to znamená, keď človek nemá prácu.

- Čas na prípravu/program: 0,5 hodiny/5 hodín – bolo potrebné dohodnúť aktivitu s obecným úradom a zabezpečiť pracovné nástroje.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/2.
- Počet žiakov: do 30 žiakov.
- Prostredie: vonku.
- Materiál: reflexné vesty, hrable, metly, lopaty, fúriky, dotazník pre žiakov a pre zamestnávateľa.
- Metodické poznámky: so žiakmi sme sa stretli na obecnom úrade, kde sa ich ujala pracovníčka obecného úradu, ktorá má na starosti ľudí, ktorí robia verejno-prospešné práce. Vysvetlila žiakom, aké sú podmienky poberania dávky v hmotnej núdzi, čo to sú verejno-prospešné práce. Taktiež im vysvetlila, koľko hodín je potrebné odpracovať, aby nezamestnaný vôbec pomoc v hmotnej núdzi dostal. Potom žiaci dostali pracovné pomôcky a vybrali sa zametať cesty, hrabať líste a zväzať ho fúrikmi na kopy. Popritom mali vyplniť dotazník o tejto práci. Zamestnávateľ (v tomto prípade zamestnanec obecného úradu) ich na konci ohodnotil v dotazníkoch a tie vložil do obálok. Otvárali si ich večer na chate, kde prebehla záverečná reflexia.

Bolo veľmi potrebné byť so žiakmi v neustálom kontakte, pretože ich chuť pracovať bola veľmi nízka, hlavne kvôli pocitu nezmyselnosti z práce. Bolo dôležité ich motivovať a zároveň to bola výborná príležitosť k tomu, aby si uvedomili, ako sa im nechce, a aby sa snažili dostať do tejto situácie.

Nasledoval obed a presun na chatu do Liptovskej Tepličky autobusom.

2.9.2 Zážitková aktivita č. 6. Hľadanie cesty na chatu

- Zámer: žiaci podľa mapy nájdu cestu na chatu.
- Cieľ: naučiť sa orientovať podľa mapy, naučiť sa spolupracovať a rozhodovať sa.
- Čas na prípravu/program: 0,5 hodiny/2 hodiny.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/2.

- Počet žiakov: do 30 žiakov.
- Prostredie: vonku.
- Materiál: 2 roztrhané mapy, obaly na mapu, lepidlo, kompas.
- Metodické poznámky: po príchode do Liptovskej Tepličky sme rozdelili žiakov do dvoch skupín tak, aby sme ich rôzne pomiešali (chlapci aj dievčatá, minorita aj majorita). Každá skupina dostala rozstrihanú mapu s vyznačenou cestou na chatu (každá skupina mala inú cestu). Mapu mali poskladať, zlepiť a vydať sa podľa nej na chatu. Boli dôkladne poučení, ako sa správať počas presunu na chatu. S každou skupinou šiel aj jeden pedagóg, ktorý im ale nepomáhal a všetky problémy sa mali snažiť vyriešiť sami. Mal zasiahnuť iba v prípade núdze.

Po príchode na chatu nasledovalo ubytovanie žiakov, doplnenie tekutín a krátka prestávka. Po nej nasledovala ďalšia zážitková aktivita, počas ktorej sme sa so žiakmi dohodli na spoločných pravidlách.

2.9.3 Zážitková aktivita č. 7 Stanovenie pravidiel

- Zámer: žiaci sa dohodnú na spoločných pravidlách.
- Cieľ: vedieť sformulovať pravidlá spolunažívania, vedieť sa dohodnúť s druhými. Získať postoj, že je potrebné mať nejaké pravidlá, aby sme mohli spolu nažívať.
- Čas na prípravu/program: 10 minút/1 hodina.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/1.
- Počet žiakov: do 30 žiakov.
- Prostredie: vnútri aj vonku.
- Materiál: fixy, flipchart.
- Metodické poznámky: na začiatku sme žiakom položili otázky: Sú dôležité pravidlá? Prečo? Ako by sa nám žilo bez nich? Keď sme sa o tom porozprávali, žiaci aj učitelia navrhovali pravidlá a zapisovali sme ich na plagát (Tab. 10 Pravidlá). Dohodli sme sa na týchto pravidlách:

Pravidlo stop - keď sa niekto nechce zúčastniť aktivity, povie stop a zostane v kolektíve, ale bude sa iba pozerat'.

Rola učiteľov - my učители zostávame učiteľmi aj na kurze a nie kamarátmi.

Rešpekt - snažiť sa o rešpekt k sebe, ostatným (spolužiakom aj učiteľom).

Služba - plniť si služby, ktoré sme si rozdelili - varenie, umývanie, kúrenie do krbu a pece.

Prechádzky - kto bude chcieť ísť na prechádzku, najprv to ohlási učiteľom.

Mobily - počas aktivít sú odložené a nepoužívame ich, mimo aktivít sa môžu používať.

Chlapci a dievčatá - rešpektovať súkromie.

Štyri steny - čo si tu povieme, budú aj osobné veci, mali by zostať medzi nami - medzi týmito štyrmi stenami.

Slušnosť - nenadávať, neprezývať.

Drogy - zákaz brať akékoľvek drogy (cigarety, alkohol,...).

Potom všetci napísali na plagát svoj podpis ako potvrdenie toho, že pravidlám rozumejú a budú sa ich snažiť dodržiavať.

2.9.4 Zážitková aktivita č. 8 Vyhodnotenie troch pracovných dní

- Zámer: vyhodnotenie pracovného dňa, popísanie zážitkov.
- Cieľ: žiaci si uvedomia, že od ich vzdelania závisí to, akú budú mať raz prácu, a čiastočne aj to, ako bude vyzerat' ich život
- Čas na prípravu/program: 10 minút/1 hodina.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/1.
- Počet: do 30 žiakov, rozdelených na skupiny po štyroch alebo piatich.
- Prostredie: vnútri.
- Materiál: zápisníky, obálky s hodnotením od zamestnávateľa, perá, výkresy, pastelky, plastelína.
- Metodické poznámky: na začiatku dostali žiaci otázky zamerané na pocity a zážitky: Ako sa cítite? Aké to bolo? Vytvárali sme priestor na vyjadrenie svojich pocitov a zážitkov a aj priestor na zdieľanie sa so skupinou. Vyhodnotenie všetkých 3 pracovných dní prebehlo v skupinách. Žiaci mali porovnať svoje tri pracovné dni. Ktorý bol najlepší a prečo?

Najviac zaujímavý? Kedy ťa to bavilo najmenej? Prečo? Čo si sa počas týchto dní naučil? Čo ti to dalo? Sformuluj to do nejakého odporúčania pre svojich spolužiakov. Žiaci mali svoju skúsenosť z týchto dní vyjadriť rôznymi formami slovom, kresbou, scénkou, modelovaním.

2.10 Netradičný vyučovací deň

Štvrtý deň zážitkového kurzu sa uskutočnilo vyučovanie rôznych predmetov, ktoré prebehlo zážitkovou formou. Počas všetkých vyučovacích hodín mohli žiaci za dobré otázky, správne odpovede, aktivitu a pomoc druhým získavať body vo forme žetónov. Nevedeli, na čo im budú, až neskôr zistili, že ich môžu použiť vo veľkej zážitkovej hre, ktorá sa uskutočnila poobede.

2.10.1 Zážitková aktivita č. 9 Matematika

- Zámer: použitie matematiky v príkladoch z praxe.
- Cieľ: vedieť porozumieť údajom z tabuľky a vytvoriť z nich graf, žiaci sa na reálnej situácii zo života naučia, čo už teraz môžu spraviť preto, aby boli v živote úspešní, osvojiť si postoj, že svoju budúcnosť majú vo svojich rukách.
- Čas na prípravu/program: 30 minút (3 dni)/2 hodiny - samotná príprava hry netrvala dlho, stačí na ňu aj 30 minút, aby hra ale naozaj žiakov zasiahla v zmysle očakávaného zážitku a tým pádom dosiahnutia cieľa, bolo potrebné, aby prebehli prvé tri dni kurzu, čiže aby si tri dni skúšali prácu v rôznych zamestnaniach.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 3/1.
- Počet žiakov: do 30 žiakov rozdelených do skupín po štyroch alebo piatich.
- Prostredie: vnútri.
- Materiál: plagáty, predchádzajúce zážitky a údaje, ktoré si zapísali o rôznych prácach z pracovných dní, denníčky, papiere A4, fixy, flipchart, údaje z portálu

<https://slovak.statistics.sk> a <http://www.cfo.sk/articles/struktura-vydavkov-priemernej-slovenskej-domacnosti#.WUtaT8Z0C8X>

- Metodické poznámky: túto aktivitu považujeme za kľúčovú v rámci celého kurzu, preto ju osobitne rozoberieme.

Tejto aktivite predchádzala trojdňová práca vo firmách. Prvý deň - v stredu - sme pre nich našli zamestnania, na ktoré nie je potrebné vzdelanie, resp. stačí mať ukončenú ZŠ (napr. triedenie zemiakov na družstve). Druhý deň - štvrtok - si vyskúšali pracovné činnosti, na ktoré je už potrebné SŠ alebo VŠ vzdelanie (napr. vychovávateľka v materskej škôlke, lekárnik). A tretí deň - piatok, ako sa to stáva aj v živote, stratili zamestnanie a zažili, aké to je, keď si človek oblečie oranžovú vestu a vydá sa do ulíc robiť verejno-prospešné práce. Žiaci mali počas týchto pracovných dní vnímať špecifiká práce, zistiť plat a schopnosti potrebné na jej vykonávanie. Tieto údaje, ktoré majú vo svojich denníčkoch teraz využili.

Najprv sme žiakov rozdelili do skupín po štyroch - jedna skupina rovná sa jedna rodina. V skupine si podelili roly: dvaja rodičia, dve deti do 18 rokov - syn a dcéra. Každá rodina mala čas na to, aby sa rozhodla, kto bude hrať koho a aby vymysleli pre rodinu meno (10 minút na úvodné informácie a rozdelenie v skupinách).

Jeden rodič mal plat ako oni v práci, ktorú robili v 1. pracovný deň - v stredu, keď robili manuálnu prácu, druhý rodič mal plat ako vo štvrtok, keď robili prácu, na ktorú je potrebné SŠ alebo VŠ vzdelanie. Tieto platy poznali, pretože počas pracovných dní zistili, aký je plat v danej práci.

Dostali 4 úlohy:

1. Spočítajte si spolu rodinný príjem, plat oboch rodičov + prídavky na deti (10 minút).
2. Dostali priemerné výdaje slovenskej rodiny, (elektrina, voda, atď. - podľa portálu: <https://slovak.statistics.sk>). Zadanie bolo: v tejto tabuľke sú uvedené priemerné výdavky slovenskej štvorčlennej rodiny rozpočítané na jedného jej člena, spočítajte si celkové výdavky vašej rodiny za mesiac a zistíte, koľko vám zostane. Potom vyberte 5 hlavných výdavkov (potraviny, oblečenie a obuv, bývanie + energie, doprava, zvyšok) a znázornite ich v grafe. (30 minút)

3. Rozhodnite sa, koľko z toho, čo vám zostane, dáte na sporenie a koľko na zábavu a svoje rozhodnutie zdôvodnite (10 minút). Nasledovala krátka reflexia. Čo ste spravili? Koľko ste dali a kam? Prečo? (10 minút)
4. Zamyslite sa nad otázkou: Čo sa dá spraviť pre to, aby vám z vášho príjmu zostalo čo najviac? Príd'te na čo najviac možností (60 minút).

Nasledovala záverečná reflexia, v ktorej sme sa sústredili na to, čo môžu spraviť v budúcnosti, ale hlavne už teraz, aby si zlepšili rodinný rozpočet. Pri každej z vecí, ktoré navrhnu, mali popísať aj jej pozitíva a negatíva. Ich nápady sme zapisovali na flipchart a diskutovali o nich, aké sú ich výhody a nevýhody.

Prišli na viaceré veci, ktoré môžu spraviť, aby im zostávalo z rodinného rozpočtu viac peňazí:

- a) uskromnenie - rodičia sa môžu uskromniť vo svojich výdajoch, ale takisto aj deti
- b) nelegálna práca: práca pre mafiu, krádeže – negatíva: ohrozovanie iných a riziko väzenia, práca na čierno – negatíva: ohrozovanie najmä seba (keď sa zrania v takejto práci, čo s ošetrovaním, čo s dôchodkom)
- c) brigády, ďalšia práca, práca v zahraničí – získajú tým síce výrazne viac financií, ale veľká nevýhoda je menej času na rodinu
- d) kvalitné vzdelanie a dobre platená práca – tu nenašli žiadne negatíva a je to niečo, na čom môžu pracovať už teraz, už teraz sa môžu začať učiť, aby si raz mohli nájsť dobrú prácu.

Táto aktivita, ktorá vychádzala z ich predchádzajúcich zážitkov smerovala k tomu, aby si osvojili jasný odkaz celého kurzu: Svoju budúcnosť máte len a len vo svojich rukách.

Žetóny mohli v tejto aktivite získať za: dobrú spoluprácu celej skupiny, návrhy toho, čo môžu robiť pre zlepšenie svojej finančnej situácie, dobré argumentovanie počas diskusie a reflexie, dobré hodnotenie od zamestnávateľa počas troch pracovných dní.

2.10.2 Zážitková aktivita č. 10 Prvá pomoc

- Zámer: poskytnutie prvej pomoci v niektorých situáciách.
- Cieľ: žiaci vedieť poskytnúť prvú pomoc v prípade zlomeniny končatiny a uštipnutia hmyzom a hadom.
- Čas na prípravu/program: 10 minút/1 hodina.

- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/1 - aktivitu by mal viesť buď zdravotník alebo učiteľ, ktorý absolvoval kurz prvej pomoci.
- Počet žiakov: do 30 žiakov
- Prostredie: vnútri aj vonku
- Materiál: trojrohé šatky, obvazy.
- Metodické poznámky: aktivita začala krátkou motivačnou scénkou. Vybrali sme jedného dobrovoľníka. Žiakom sme povedali príbeh o tom, ako bol v lese, potkol sa a zlomil si ruku (nohu). Čo by navrhovali? Ako by mu pomohli? Kto to vie, môže to aj predviesť. Potom prebehla ukážka prvej pomoci v prípade zlomenie hornej aj dolnej končatiny. Žiakov sme rozdelili do dvojíc a s použitím trojrohej šatky a obväzov si to vyskúšali. Nasledoval blok teórie o prvej pomoci pri uštipnutí hadom. Reflexia. Otázky: Čo je podstatné pri poskytovaní prvej pomoci? Ako poskytnúť prvú pomoc pri zlomenine? A pri uštipnutí hadom? Sme teraz v horách - aké je číslo na horskú záchrannú službu? Prečo je dôležité ovládať prvú pomoc? Už ste niekedy poskytli prvú pomoc? Čo sa môže stať, keď sa ocitnete v situácii, kedy ju bude potrebné poskytnúť a vy to nebude vedieť alebo to nesprávite?

Žetóny mohli v tejto aktivite získať za: správne poskytnutie prvej pomoci, poznanie čísla horskej záchrannej služby, preukázanie hlbších vedomostí z prvej pomoci.

2.10.3 Zážitková aktivita č. 11 Telesná výchova

- Zámer: hodina telesnej výchovy v netradičnom prostredí
- Cieľ: zážitkovou hrou rozohriať žiakov, žiaci sa naučia spolupracovať.
- Čas na prípravu/program: 10 minút/1 hodina.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/2.
- Počet žiakov: do 30 žiakov.
- Prostredie: dostatok priestoru - najlepšie vonku.
- Materiál: lano.

- Metodické poznámky: hodina telesnej výchovy pozostávala z dvoch pohybových hier: prvá hra: obri - čarodejníci - trpaslíci a druhá hra: švihadlo.

Obri - čarodejníci - trpaslíci (25 minút).

Žiaci boli rozdelení na dve rovnako veľké skupiny. Hracie pole o veľkosti približne 40 metrov dlhé a 10 metrov široké (je vhodné ohraničiť ho lanom alebo špagátom), je rozdelené v strede lanom na dve polovice. Obe skupiny sa postavili asi meter od stredu lana na svojej polovici. Pravidlá: obri naháňajú čarodejníkov, čarodejníci naháňajú trpaslíkov a trpaslíci naháňajú obrov. Na pokyn každá zo skupín predviedla jednu z troch postáv, na ktorej sa predtým dohodli. Nastala naháňačka smerom ku koncu ihriska. Chytený žiak prešiel do druhého družstva. Každá skupina sa znovu tajne dohodla, ktorú postavu budú znázorňovať a pripravila sa meter od stredovej čiary. Hra sa opakovala.

Švihadlo (35 minút).

Dvaja učitelia držali v ruke lano a spoločne ho točili - robili veľké pomalé oblúky. Úlohou celej skupiny bolo prebehnúť z jednej strany popod lano na druhú stranu. Keď sa im to podarilo, nasledovali ďalšie kolá, v ktorých sa úlohy stávali náročnejšími:

1. všetci prebehnú bez dotyku lana
2. lano sa nesmie pretočiť na prázdno
3. už netočia lano učitelia, ale žiaci
4. tí, čo prebehnú musia nahrať dvoch žiakov, ktorí točia lanom, aby aj oni prebehli
5. toto všetko majú spraviť na čo najmenej pretočení

Reflexia: Aké to bolo? Ako sa vám hralo? Ktorá hra bola pre vás náročnejšia a prečo? Pri ktorej bolo potrebné viac spolupracovať? Ako ste sa dohodli, keď ste sa snažili prísť na to, ako prebehnúť popod švihadlo?

Žetóny mohli v tejto aktivite získať za: nechytenie súperom počas hry obri - čarodejníci - trpaslíci, aktivitu počas hier, pomoc druhým, za zmysel pre fair-play.

2.10.4 Zážitková aktivita č. 12 Anglický jazyk

- Zámer: preklad a rozbor anglickej piesne.

- Cieľ: žiaci sa naučia nové anglické slovíčka, porozumejú posolstvu pesničky, uvedomia si, že je na nich, ako čo najlepšie využijú čas, ktorý majú.
- Čas na prípravu/program: 20 minút/60 minút.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/1.
- Počet žiakov: do 30 žiakov rozdelených do skupín po päť.
- Prostredie: vnútri.
- Materiál: plagáty, mp3 nahrávka piesne The Time od skupiny Pink Floyd (Tab. 10 The Time), počítač, reproduktory, papiere A4, pracovné listy s textom piesne s vynechanými slovami pre každého žiaka, fixy, flipchart s anglickým textom piesne s vynechanými slovami.
- Metodické poznámky: žiaci si najprv dvakrát vypočuli pieseň The Time od skupiny Pink Floyd. Keďže pieseň je dosť dlhá, prekladali sme iba prvé dve slohy. Potom sme im pustili kratšie úryvky piesne, pričom text daného úryvku s vynechanými slovami sme ukázali na flipcharte. Zároveň mali tento text aj na pracovných listoch pred sebou. Najprv v skupine mali preložiť text piesne a doplniť chýbajúce slová. Spoločne sme preklad skontrolovali a napísali pod text piesne na flipchart. Takto sme postupne preložili celú časť piesne.
- Reflexia hry. Po skončení prekladu textu piesne sme žiakom položili nasledujúce otázky a rozprávali sme sa spolu: Ako sa vám páčila pieseň? Ako sa vám prekladalo? Je niektoré slovo, ktorému ešte stále nerozumiete? Čo vo vás pieseň vyvoláva? Aký z nej máte pocit? O čom sa spieva v tejto piesni? Ako sa môže stať, že človek stratí ničnerobením 10 rokov svojho života? Čo môžeš spraviť preto, aby si „nezabíjal“ nezmyselne svoje dni?
- Žetóny mohli v tejto aktivite získať za: správne preložené anglické slovo, pomoc druhým v skupine, výstižné vysvetlenie nejakej metafory z piesne.

2.10.5 Zážitková aktivita č. 13 Strategická hra Planktón

- Zámer: plánovanie budúcnosti, prekonávanie prekážok, spolupráca-
- Cieľ: žiaci sa naučia, že to, čo získajú teraz, sa im môže v budúcnosti zísť, pochopia, že ich budúcnosť závisí aj od toho, ako na sebe pracujú.

- Čas na prípravu/program: 1 hodina (bezprostredná príprava) /3 hodiny trvá samotná hra, ale predchádza jej poldňové zbieranie žetónov na vyučovacích hodinách.
- Počet pedagógov na prípravu/program: 3/3.
- Počet žiakov: do 24 žiakov rozdelených do skupín po štyroch.
- Prostredie: dostatočne veľké okolie chaty alebo školy, najlepšie aj s potokom.
- Materiál: plagáty, papiere A4, fixy, flipchart, megafón, pničky na triesky, sekera, 2 väčšie pne, starý papier, zápalky, dvojmetrová pevná palica, prázdne plastové poháre 4 kusy, vedro, 30 metrové lano, väčšie kamene (aby sa na ne dalo postaviť) - 10 kusov, Krátky slovník slovenského jazyka - dvakrát, stolnotenisová loptička, 3 plastové rúry dlhé cca 1 meter, kartová hra Logic Mozgovňa
- Metodické poznámky: aktivitu popíšeme podrobnejšie, pretože k nej smerovali všetky vyučovacie hodiny a predstavovala fyzický vrchol kurzu.

Žiaci doobeda absolvovali zážitkové vyučovanie rôznych predmetov: anglický jazyk, telesná výchova, kurz prvej pomoci, matematiku.

Počas vyučovania získavali žetóny (malé farebné valčeky z dreva), ktoré si mali odložiť (vtedy nevedeli, načo im budú). Žetóny mohli získať za dobré otázky, aktivitu, správne odpovede, pomoc druhým.

Keď vyučovanie skončilo nasledovala táto veľká trojhodinová strategická zážitková hra, v ktorej žiaci spolupracovali v družstvách po štyroch a mali splniť rôzne úlohy.

Hra začala veľkou burzou - resp. dražbou (20 minút), na ktorej si tímy za získané žetóny nakupovali veci, ktoré im potom pomohli ľahšie splniť úlohy na jednotlivých stanovištiach. Ak si dva tímy chceli kúpiť tú istú vec, tak prebehla dražba a získal ju ten tím, ktorý ponúkol viac žetónov.

Skupiny žiakov postupne prechádzali cez jednotlivé stanovištia a plnili uvedené úlohy, pričom mohli využívať veci, ktoré si nakúpili za žetóny. Tieto žetóny im výrazne pomohli pri plnení danej úlohy.

Stanovištia:

1. triesky - pomocou sekery narúbať dva pničky na triesky
2. oheň - triesky si donesú, dostanú jeden papier, dve zápalky a majú založiť oheň
3. rovnováha - na 30 cm vysokom pni sa majú všetci naraz udržať aspoň 3 sekundy

4. voda - pomocou pohára majú za sedem minút nanosiť do fľaše čo najviac vody z neďalekého potoka
5. rieka - dve laná tvoria pomyslenú rieku, cez ktorú sa musia prepraviť tak, že stúpajú len po kameňoch, ktorých je tak málo, že si ich musia postupne premiestňovať cez rieku
6. veta - v časovom limite (4 minúty) majú napísať čo najdlhšiu vetu v slovenčine, v ktorej všetky slová začínajú na písmeno „d“ - musí byť zmysluplná, slová gramaticky správne napísané a spisovné.
7. loptička - pomocou troch plastových rúrok majú premiestniť stolnotenisovú loptičku na vzdialenosť 20 metrov, loptičky sa nesmú dotknúť žiadnou časťou tela a ten, kto má loptičku vo svojej rúre sa nesmie pohnúť
8. hádanky - kartičky z hry Logic Mozgovňa - na každej karte je jedna logická úloha, za 10 minút ich majú vyriešiť čo najviac
9. anglické šarády - zamestnania po anglicky, jeden žiak hrá zamestnanie a ostatní žiaci majú uhádnuť jeho anglický názov

Veci, ktoré si mohli zakúpiť sú uvedené v prílohe (Tab. 11 Zoznam vecí na zakúpenie v hre Planktón).

Po ukončení celej hry a krátkej prestávky nasledovalo vyhodnotenie hry. Každý z troch pedagógov mal na starosti 3 stanovišťa. Za splnenie úlohy na jednom stanovišti mohli získať maximálne 3 body. Spolu teda najviac 27 bodov. Po ocenení najlepších tímov prebehla reflexia celej hry.

Reflexia: Aké to bolo? Čo sa vám najviac páčilo? Čo bolo najťažšie? Použili ste pomôcky, ktoré ste nakúpili? Ako? Rozhodli by ste sa teraz inak? Prečo? Stalo sa vám niekedy v živote, že ste použili niečo, čo ste nečakali, že sa vám zide? Čo ste sa z tejto hry naučili? Ako by ste to mohli využiť vo svojom živote?

2.10.6 Zážitková aktivita č. 14 Multisocio

- Zámer: spoznávanie seba aj druhých.
- Cieľ: žiaci sa naučia konfrontovať svoje názory s ostatnými, vedia analyzovať vlastné názory, postoje.
- Čas na prípravu/program: 20 minút /2 hodiny.

- Počet pedagógov na prípravu/program: 1/1.
- Počet žiakov: do 30 žiakov.
- Prostredie: vonku, večer - záver aktivity - chodenie so svietiacou tyčinkou, musí prebehnúť za tmy.
- Materiál: táborový oheň, dve karty alebo papiere, na ktorých sú slová ÁNO a NIE, sadu otázok (Tab. 12 Zoznam otázok), svietiace tyčinky, papier a pero pre každého
- Metodické poznámky: žiaci sa posadili do kruhu okolo ohňa tak, aby všetci na sebe dobre videli. Učiteľ postupne kládol otázky, na ktoré sa dalo jednoznačne odpovedať ÁNO – NIE. Po každej otázke mali žiaci chvíľu na rozmyslenie (20 sekúnd), po uplynutí časového limitu všetci žiaci naraz ukázali svoju odpoveď tým, že zdvihli kartičku áno alebo nie. Každý mal čas pozrieť si odpovede spolužiakov. Pri každej otázke bola po odpovedaní možnosť spýtať sa doplnujúcu otázku troch rôznych ľudí. Spýtať sa mohol ktorýkoľvek žiak kohokoľvek. Niekedy položil otázku aj učiteľ, keď diskusia viazla. Na začiatku boli ľahšie, jednoduchšie otázky, postupne zložitejšie (Tab. 12 Zoznam otázok). Počas reflexie sme sa pýtali tieto otázky: Čo nového a zaujímavého si sa dozvedel o spolužiakoch? Prekvapilo ťa niečo? Čo a prečo? Zistili ste niečo nové o sebe? Bolo na niektorú z otázok pre vás ťažšie odpovedať? Prečo? Myslíte si, že všetci v skupine odpovedali pravdivo? Po reflexii dostávali žiaci postupne každý 2 svietiace tyčinky. Postupne preto, aby nevyrazili všetci naraz. Úloha bola: Zober si prvú svietiacu tyčinku, zlom ju, aby začala svietiť, vyber sa po ceste, ktorá ide okolo chaty a zájdi, čo najďalej – Ako ďaleko? Tak, ako to ty cítiš. Cesta, ktorú prejdeš symbolizuje tvoju životnú cestu - tvoj príbeh. Keď zastaneš, zostaň v tichu, zamysli sa a napíš, kým sa chceš stať, akým človekom. Kam by si na svojej životnej ceste chcel dospieť? Keď to spravíš, vráť sa naspäť k ohňu. Keď sa všetci vrátili, nasledovala záverečná reflexia s jedinou otázkou: Chceš sa podeliť s tým, čo si napísal?

2.11 Záver kurzu

Posledný – piaty deň kurzu, sa uskutočnila už len záverečná reflexia celého kurzu, prebehlo veľké upratovanie chaty a jej okolia a nasledoval záverečný slávnostný obed.

PRÍNOSY PRÁCE PRE OBLASŤ TEÓRIE A PRAXE

Za hlavný prínos našej práce v oblasti teórie považujeme popísanie základov zážitkovej pedagogiky a poukázanie na jej prepojenie s Komenského poňatím výchovy a vzdelávania. Tým sme zdôraznili, že zážitková pedagogika nie je len jeden z nových módnych smerov v pedagogike, ale prístup, ktorý nás upozorňuje na to, čo je v pedagogickom pôsobení podstatné.

Pre oblasť praxe vidíme prínos našej práce v takom popísaní zážitkového kurzu osobnostného rozvoja, ktorý zároveň je jeho metodickým spracovaním a je možné celý kurz alebo niektoré jeho aktivity využiť vo výchovno-vzdelávacom procese.

Pri hodnotení účinkou zážitkovej pedagogiky sa môžeme oprieť o dotazník, ktorý žiaci vyplňali pred kurzom a potom po jeho ukončení. Z porovnania oboch dotazníkov môžeme vidieť nasledujúce zmeny (Tab. 3 Dotazník po kurze_1 a Tab. 4 Dotazník po kurze_2):

Otázka č.1. Viem, čo ma baví a čo robím rád.

- 21 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 3 žiaci ani nesúhlasia ani súhlasia, a 2 žiaci nesúhlasia, alebo skôr nesúhlasia - výrazné zlepšenie - o 8 žiakov viac s týmto výrokom súhlasí alebo skôr súhlasí.

Otázka č. 2. Myslím, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať.

- 21 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 4 žiaci ani nesúhlasia ani súhlasia, a 1 žiak nesúhlasí, alebo skôr nesúhlasí - zmena nenastala, resp. jedno zhoršenie a 2 zlepšenia, pretože o dvoch viac žiakov súhlasí s uvedeným výrokom.

Otázka č. 3. Vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmysluplnú.

- 10 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 13 žiakov ani nesúhlasí ani súhlasí, a 3 žiaci nesúhlasia, alebo skôr nesúhlasia - malá zmena.

Otázka č. 4. Človek má taký život, v akej rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť.

- 3 žiaci uviedli, že súhlasia, alebo skôr súhlasia, 4 žiaci ani nesúhlasia ani súhlasia, a 19 žiakov nesúhlasí, alebo skôr nesúhlasí - výrazné zlepšenie - o 8 žiakov viac nesúhlasí alebo skôr nesúhlasí.

Otázka č. 5. Môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne.

- 21 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 5 žiaci ani nesúhlasia ani súhlasia, a 0 žiakov nesúhlasí, alebo skôr nesúhlasí - mierne zlepšenie.

Otázka č. 6. Viem na akú strednú školu pôjdem.

- 15 žiakov uviedlo, že súhlasí, alebo skôr súhlasí, 8 žiakov ani nesúhlasí ani súhlasí, a 3 žiakov nesúhlasia, alebo skôr nesúhlasia - mierne zlepšenie.

V tomto dotazníku bola aj jedna otázka navyše oproti dotazníku pred kurzom. V nej sme sa žiakov pýtali, čo sa naučili. Tu sú niektoré z ich odpovedí:

- že ak sa budem snažiť, môžem niečo dokázať
- o sebe, že keď niečo veľmi chcem a snažím sa, (väčšinou) vždy sa mi to podarí
- že sa nemôžem vzdať svojho sna, cieľa, treba ísť za tým, čo chcem, ak chcem byť šťastná
- naučila som sa prekonávať samú seba a nevzdávať sa
- že dokážeš viac, než si myslíš

Z vyššie uvedeného vyplýva, že správne použitie metód zážitkovej pedagogiky vedie k zmenám v postojoch žiakov.

Náš zážitkový kurz osobnostného rozvoja sme predstavili v rámci workshopu na konferencii Učíme pre život²³ v Poprade. Získali sme aj ocenenie Nadácie Pontis nazvané Generácia 3.0, ktorá náš projekt zaradila medzi 15 najviac inšpiratívnych projektov v oblasti vzdelávania v školskom roku 2016/2017. O našom kurze a jeho vplyve na žiakov písal aj Tvardzík v časopise Trend²⁴. Výsledky našej práce sme publikovali v článku v časopise Dobrá škola²⁵, v ktorom popisujeme náš zážitkový kurz.

²³ <http://www.indicia.sk/ucime-pre-zivot-2017/program-konferencie/>

²⁴ TVARDZÍK, J. Nečakajú na štát, školstvo menia sami. In *Trend*. roč. XXVI, č. 48, s. 20-23.

²⁵ SMOLKA, J. - MACKO, T. Budúcnosť je v našich rukách. In *Dobrá škola*. roč. VIII, č. 09, s. 23.

ZÁVER

Hlavným cieľom našej práce bolo popísať základy zážitkovej pedagogiky, jej východiská a princípy a ukázať jej využitie v praxi. To sa nám v prvej kapitole našej práce podarilo. Za vlastný prínos našej práce považujeme prepojenie teórie zážitkovej pedagogiky s niektorými základnými myšlienkami Komenského o vzdelávaní.

Takisto sa nám podarilo naplniť aj čiastkové ciele našej práce. Vytvorili sme zážitkový kurz osobnostného rozvoja, jeho aktivity a harmonogram, na ktorom sme ukázali využitie zážitkovej pedagogiky v praxi. Zároveň sme opis tohto kurzu podali tak, aby ktorýkoľvek učiteľ mohol jeho jednotlivé aktivity použiť vo svojej praxi.

Ukázali sme, že zážitková metóda dokáže meniť postoje žiakov.

Pre využitie tohto kurzu v praxi odporúčame:

- pre dosiahnutie väčšieho efektu spoluprácu s rodičmi žiakov a ich zapojenie do niektorých aktivít alebo aspoň do rozhovorov o tom, v čom sú ich deti dobré
- predĺžiť pobyt na chate aspoň na 5 dní, necelé tri dni na spracovanie troch pracovných dní sa ukázali ako nedostatočné.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Knihy / monografie:

- ANDRESOVÁ, Z. a kol. 2013. *Klíčení. Příběh a řemeslo*. Praha : Prázdninová škola Lipnice, a.s., 2013. 116 s. ISBN 978-80-905502-1-6
- BAKALÁŘ, E. 2010. *Hry pro osobní rozvoj*. Brno : Computer Press, a. s., 2010. 184 s. ISBN 978-80-251-2637-0
- CAILLOIS, R. 1998. *Hry a lidé: Maska a závrať*. Praha : Nakladatelství Studia Ypsilon, 1998. 215 s. ISBN 80-902482-2-5
- CANGELOSI, J. S. 2009. *Strategie řízení třídy*. Praha : Portál, 2009. 289 s. ISBN 978-80-7367-650-6
- CAREY, B. 2015. *Jak se učíme*. Brno : BizBooks, 2015. 247 s. ISBN 978-80-265-0349-1
- CSIKSZENTMIHALYI, M. 2015. *Flow. Psychológia optimálneho prežívania*. Bratislava : Citadella, 2015. 381 s. ISBN 978-80-89628-711
- DORULA, J. a kol. 2003. *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava : Veda, 2003. 985 s. ISBN 80-224-0750-X
- DRAHANSKÁ, P. a kol. 2011. *Škola zážitkem*. Praha : Prázdninová škola Lipnice, 2011. 115 s. ISBN 978-80-260-1046-3
- DRÁL, P. 2015. *Vyrovnáваме šance*. Bratislava : CVEK, 2015. 88 s. ISBN 978-80-972069-1-8
- DWECKOVÁ, C. 2015. *Nastavenie mysle. Nová psychológia úspechu*. Bratislava : Citadella, 2015. 326 s. ISBN 978-80-89628-93-3
- FEŘTEK, T. 2015. *Co je nového ve vzdělávání*. Praha : Nová beseda, 2015. 97 s. ISBN 978-80-906089-2-4
- FRANC, D. a kol. 2007. *Učení zážitkem a hrou. Praktická příručka instruktora*. Brno : Computer Press, a. s., 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1701-9
- FURMAN, B. 2015. *Nikdy není pozdě na šťastné dětství*. Praha : Portál, s. r. o.; 2015. 119 s. ISBN 978-80-262-0820-4
- HANUŠ, R. - CHYTILOVÁ, L. 2009. *Zážitkově pedagogické učení*. České Budějovice : Grada Publishing, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-2816-2

- HILSKÁ, V. a kol. 2013. *Zlatý fond her IV*. Praha : Portál, s. r. o.; 2013, 160 s. ISBN 978-80-262-0336-0
- HRKAL, J. a kol. 2011. *Zlatý fond her II*. Praha : Portál, s. r. o.; 2011, 168 s. ISBN 978-80-7367-923-1
- ILLICH, I. 2001. *Odškolnění společnosti. Polemický spis*. Praha : SLON, 2001. 109 s. ISBN 80-85850-96-6
- JIRÁSEK, I. 2008. *Zlatý fond her I*. Praha : Portál, s. r. o.; 2008, 160 s. ISBN 978-80-7367-506-6
- KOMENSKÝ, J. A. 1991. *Velká didaktika*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1991. 271 s. ISBN 80-08-01022-3
- KOPŘIVA, P. a kol. 2015. *Respektovat a být respektován*. Bystrice pod Hostýnem : Spirála, 2015. 286 s. ISBN 978-80-904030-0-0
- KOTRCH, V. 2008. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha : Portál, 2008. 205 s. ISBN 978-80-7367-353-6
- KRÁLÍK, E. 2015. *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. Bratislava : VEDA, 2015. 704 s. ISBN 978-80-224-1493-7
- LANGMEIER, J. a kol. 1998. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyziologie*. Praha : H & H, 1998. 132 s. ISBN 80-86022-37-4
- MOSER-WILL, I. - GRUBE, I. 2010. *110 her pro rozvoj myšlení, lepší paměť a koncentraci*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. 269 s. ISBN 978-80-247-3560-3
- NÁKONEČNÝ, M. 1998. *Psychologie osobnosti*. Praha : Academia, 1998. 336 s. ISBN 80-200-0628-1
- ONDRUŠEK, D. 2015. *Hodnotové strety hrou*. Bratislava : PDCS, 2015. 195 s. ISBN 978-80-89563-41-8
- PETLÁK, E. 1997. *Všeobecná didaktika*. Bratislava : IRIS, 1997. 270 s. ISBN 80-88778-49-2
- PINK, D. H. 2011. *Pohon. Překvapivá pravda o tom, co nás motivuje*. Olomouc : ANAG, 2011. 187 s. ISBN 978-80-7263-671-6
- SELIGMAN, M. 2014. *Vzkvétání*. Brno : Jan Melvil Publishing, 2014. 407 s. ISBN 978-80-67270-95-0
- STEJŠKOVÁ, L. a kol. 2011. *Škola zážitkem*. Praha : Prázdninová škola Lipnice - Outward Bound a. s., 2011. 115 s. ISBN 978-80-260-1046-3

STEWART, J. - COUPER, D. 2008. *Vyřešeno! 40 aktivit pro zvládnání obtížných situací*. Brno : Computer Press, 2008. 192 s. ISBN 978-80-251-1899-3

TICHÝ, F. 2011. *Přírodní škola - cesta ako cíl*. Semily : Nakladatelství Geum, s. r. o., 2011. 303 s. ISBN 978-80-86256-73-3

TUREK, I. 2014. *Didaktika*. Bratislava : Wolters Kluwer, s. r. o., 2014. 618 s. ISBN 978-80-8168-004-5

TUREK, I. 1997. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1997. 310 s. ISBN 80-88796-49-0

ZOUNKOVÁ, D. 2007. *Zlatý fond her III*. Praha : Portál, s. r. o.; 2007, 149 s. ISBN 978-80-7367-198-3

Článok v časopise:

TVARDZÍK, J. 2016. Nečakajú na štát, školstvo menia sami. In *Trend*. ISSN 1335-0684, 2016, roč. XXVI, č. 48, s. 20-23.

SMOLKA, J. - MACKO, T. 2017. Budúcnosť je v našich rukách. In *Dobrá škola*. ISSN 1338-0338, 2017, roč. VIII, č. 09, s. 23.

Elektronické zdroje:

<https://slovak.statistics.sk>

<http://www.cfo.sk/articles/struktura-vydavkov-priemernej-slovenskej-domacnosti#.WUtaT8Z0C8X>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha A Fotky k zážitkovému kurzu

Obr. 1 Práca na družstve

Obr. 2 Práca v stavebninách

Obr. 3 Verejno-prospešné práce

Obr. 4 Zážitková aktivita na chate - trpaslíci, čarodejníci, obri

Príloha B Tabuľky a obrázky k zážitkovému kurzu

Tab. 1 Dotazník pred kurzom_1

	viem, čo ma baví a čo robím rád	myslím, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať	vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmyslupnú	človek má taký život, v akej rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť	môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne	viem, na akú strednú školu pôjdem
Zuzana	3	2	3	3	3	3
Ludmila	2	1	3	2	1	3
Nina	3	2	4	3	4	3
Klára	3	1	2	4	1	1
Šimon	3	3	4	3	3	5
Peter	1	1	3	2	1	4
Barbora	2	1	3	5	2	3
Martin G.	1	1	1	4	2	5
Dominika H.	3	2	3	3	2	2
Patricia	3	1	2	3	3	4
Aneta	3	1	3	2	2	3
Natália	3	1	3	4	1	1
Kristína	2	3	1	3	1	1
Veronika	3	1	3	3	1	1
Filip	1	1	1	5	1	1
Dominik	1	2	2	3	2	1
Martin S.	2	1	3	4	2	2
Tatiana	2	1	3	5	1	1
Henrich	3	3	3	4	1	3
Marek	3	2	2	3	1	2
Vlado	1	3	1	4	3	4
Dušan	1	2	3	1	2	1
Dominika K.	1	2	2	4	2	2
František	5	3	4	3	5	5
Ondrej	5	2	4	1	5	5
Livia	2	2	3	5	2	2

Tab. 2 Dotazník pred kurzom_2

Dotazník

- Viem, čo ma baví a čo robím rád.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Myslím si, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmysluplnú.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Človek má taký život, v akej rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Viem, na akú strednú školu pôjdem.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5

Celkové skóre

OTÁZKA	POČET BODOV
Viem, čo ma baví a čo robím rád.	62
Myslím si, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať.	45
Vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmysluplnú.	69
Človek má taký život, v akej rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť.	86
Môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne.	54
Viem na akú strednú školu pôjdem.	68

Tab. 4 Dotazník po kurze_2

Dotazník

- Viem, čo ma baví a čo robím rád.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Myslím si, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmysluplnú.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Človek má taký život, v akej rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Viem na akú strednú školu pôjdem.
súhlasím 1 skôr súhlasím 2 50 na 50 3 skôr nesúhlasím 4 nesúhlasím 5
- Naučil si sa niečo o sebe? Čo?

Celkové skóre

OTÁZKA	POČET BODOV
Viem, čo ma baví a čo robím rád	48
Myslím si, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať.	44
Vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmysluplnú.	66
Človek má taký život, v akej rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť.	101
Môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne.	46
Viem, na akú strednú školu pôjdem.	60

Tab. 3 Dotazník po kurze_1

	viem, čo ma baví a čo robím rád	myslím, že sa môžem svojou vlastnou snahou zlepšovať	vidím svoju budúcnosť ako zaujímavú a zmysluplnú	človek má taký život, v akaj rodine a s akým IQ sa narodí a nedá sa s tým veľmi nič spraviť	môžem svoj život prežiť šťastne a úspešne	viem, na akú strednú školu pôjdem	naučil si sa niečo o sebe? čo?
Zuzana	2	1	1	4	2	2	čo by som v budúcnosti chcela robiť
Ludmila	1	1	3	3	1	3	že sa môžem zlepšovať
Nina	4	3	4	4	3	2	
Klára	2	2	3	4	2	2	
Šimon	4	1	4	5	3	5	že mám logické myslenie
Peter	1	2	3	5	2	5	že si pamätám dátumy a také maličkosti
Barbora	1	1	2	5	3	3	že ak sa budem snažiť, môžem niečo dokázať
Martin G.	1	1	1	4	1	1	
Dominika	2	1	3	4	2	3	
Patricia	2	1	2	5	1	2	o sebe, že keď niečo veľmi chcem a snažím sa, (väčšinou) vždy sa mi to podarí
Aneta	3	1	3	4	2	3	že sa nemôžem vzdať svojho sna, cieľa, treba ísť za tým, čo chcem, ak chcem byť šťastná
Natália	3	2	3	3	3	3	že keď niečo chcem dosiahnuť, tak to dosiahnem
Kristína	2	3	2	1	2	1	
Veronika	1	1	4	3	2	3	naučila som sa prekonávať samú seba a nevzdávať sa
Filip	1	1	1	5	1	1	
Dominik	1	2	2	4	2	2	
Martin Š.	2	1	3	4	2	3	hlavne, že nemám súdiť knihu podľa obalu
Tatiana	1	3	1	5	1	1	
Henrich	2	1	3	5	1	1	
Marek	1	2	3	3	1	1	neviem
Vlado	3	4	3	4	2	5	
Dušan	2	3	3	2	3	2	
Dominika K.	1	1	3	1	1	1	že dokážeš viac, než si myslíš
František	1	2	3	5	1	3	
Ondrej	2	1	1	5	1	1	
Livia	2	2	2	4	1	1	že som pracovitá

Tab. 5 Scenár kurzu

Scenár kurzu																	
Scenár	Zážitkový kurz osobnostného rozvoja: 05. 10. 2016 - 09. 10. 2016 Spišský Štvrtok - Liptovská Teplička																
	7:30	8:00 - 9:00	9:00 - 9:30	9:30 - 10:30	10:30 - 11:00	11:00 - 12:30	12:30 - 14:00	14:00 - 15:00	15:00 - 15:30	15:30 - 16:30	16:30 - 17:00	17:00 - 18:30	18:30 - 19:30	19:30 - 20:00	20:00 - 21:00	21:00 - 22:00	
utorok								prípravné informačné stretnutie pre začiatok kurzu									
streda		úvodné inštrukcie		práca vo firmách				obed	záverečná reflexia								
štvrtok		úvodné inštrukcie		práca vo firmách				obed	záverečná reflexia								
piatok		úvodné inštrukcie		VPP práce				obed	presun do Liptovskej Tepličky	rozdelenie do skupín a hľadanie chaty	ubytovanie na chate, doplnenie tekutín	večera	prestávka	pravidlá pobytu, rozdelenie služieb			
sobota	budíček	raňajky	energi zéry	telesná výchova	prestávka	anglický jazyk	obed	zdravoveda - prvá pomoc	energi zéry	matematika	veľká strategická hra	večera	prestávka	multisocio			
nedeľa	budíček	raňajky	energi zéry	upratovanie a balenie	prestávka	záverečná reflexia	slávnostný obed										

Tab. 6 Dotazník k svojej práci

Dotazník pre deviatakov

Milá deviatačka, milý deviatok,
 nájsi si 5 minút času a poriadne vyspovedaj a zisti na svojom pracovisku odpovede na nasledujúce otázky (svoje odpovede aj napíš na tento papier):

1. Aká je pracovná doba v tvojej práci (odkedy - dokedy)?
2. Potrebuje človek v tejto práci nejaké vzdelanie alebo zručnosti, schopnosti?
Napíš aké.
3. Aký je mesačný plat?
4. Aké sú výhody tejto práce?
5. Aké sú nevýhody tejto práce?
6. Zisti, prečo si ľudia vybrali túto prácu (ako? - spýtaj sa ich!)

Tab. 7 Dotazník pre zamestnávateľa

Dotazník pre zamestnávateľa

Vážený/á zamestnávateľ/ka,

ďakujeme Vám, že ste sa zapojili do nášho kurzu osobnostného rozvoja pre deviatakov a súhlasili ste, že niekoľko z nich dnes zamestnáte. Robíme to preto, aby mohli zistiť, čo ich baví, ako vyzerá reálny život a tak si vedeli lepšie vybrať svoju strednú školu.

Prosíme Vás o vyplnenie tohto krátkeho dotazníka o vašich dnešných zamestnancoch. Veľmi im to pomôže, pretože im niekto možno prvýkrát v živote povie, čo sa od nich v živote vyžaduje.

1. Som s jeho prácou spokojný na známku:

1 2 3 4 5

2. Jeho snahu hodnotím ako:

nadpriemernú priemernú dostatočnú neuspokojivú

3. Chcem ho pochváliť za

.....

.....

4. Mal by sa zlepšiť

.....

.....

5. Tohto človeka by som zamestnal: ÁNO / NIE

Tab. 8 Rozdelenie žiakov v prvý deň

Miesto - firma	Druh práce	Počet ľudí
Poľnohospodárske družstvo	triedenie zemiakov, kŕmenie ošípaných	15
Stavebniny	utieranie prachu, upratovanie	2
Kuchyňa v základnej škole	škrabanie zemiakov	4
Školník	pomocné práce v areáli školy	3
Bufet	výroba štítkov na tovar	2

Tab. 9 Rozdelenie žiakov v druhý deň

Miesto - firma	Druh práce	Počet ľudí
Autoservis	pomoc pri oprave áut	4
Stavebniny	triedenie tovaru	2
Reštaurácia	obsluha hostí	2
Potraviny	pomoc predavačkám pri triedení tovaru	5
Materská škôlka	asistent vychovávateľky	2
Základná škola	asistent učiteľa	3
Lekárneň	triedenie liekov	2
Obecný úrad	vyplňanie tlačív a ich upratovanie	3
Školský klub detí	asistent vychovávateľky	3

Tab. 10 Pravidlá

 DA ZUES Vechomka

⇒ PRAVIDLO "STOP" → DODRŽOVANIE → DODRŽOVANIE

⇒ ROLA UČITEĽOV

⇒ REŠPEKT → UČITEĽA JEBA OSTATNÝCH

⇒ CHATKA → Heňa, Kája, Zuzka, Ameta, Filip, Ľubka

⇒ SLUŽBA → Filip, Heňa, Kája, Zuzka, Ľubka

⇒ PRECHÁDZKY OHĽASIT → Filip, Tamička, učiteľom, Peček, Natália

⇒ MOBILY → Mari

⇒ 4 STĚN → Kája

⇒ SLUŠNOST → Kája

⇒ DAOGY → Baka's, Párek, DOMINKA, Tereš

Tab. 10 The Time

The Time - Pink Floyd

Ticking away the moments that make up a dull day
 You fritter and waste the hours in an offhand way
 Kicking around on a piece of ground in your home town
 Waiting for someone or something to show you the way

Tired of lying in the sunshine
 Staying home to watch the rain
 You are young and life is long
 And there is time to kill today
 And then one day you find
 Ten years have got behind you
 No one told you when to run
 You missed the starting gun

Tab. 11 Zoznam vecí na zakúpenie v hre Planktón

Veci na kúpenie:	Počet	Cena - počet žetónov	Využitie na stanovišti
kameň	4	1	rieka
papier A4	4	1	ohoň
zápalka	6	2	ohoň
palica	2	2	rovnováha
slovná nápoveda	5	2	hádanky, anglické šarády
prázdny pohár	4	3	voda
Krátky slovník slovenského jazyka	2	3	veta
plastová rúra	4	3	loptička

Tab. 12 Zoznam otázok

Otázky k hre Multisocio

- Si pripravený na túto aktivitu?
- Cítiš sa dobre?
- Chutila ti dnešná večera?
- Sedí sa ti dobre?
- Tešíš sa na túto aktivitu?
- Si poverčivý?
- Býva ti zle počas cestovania v autobuse?
- Chodíš rád do školy?
- Vybral si si už na akú strednú školu pôjdeš?
- Máš v triede svojho najlepšieho kamaráta?
- Máš priateľa, na ktorého sa môžeš vždy spoliehať?
- Veríš na lásku na prvý pohľad?
- Si zamilovaný?
- Veríš v boha?
- Si na niečo vo svojom živote naozaj hrdí?
- Hanbíš sa za niečo, čo si v živote urobil??
- Zachránil jste niekedy niekomu život?
- Odpisoval si niekedy v škole cez písomku?
- Chcel by si prežiť nejaký čas ako zvieratá?
- Chceš teraz zmeniť niektorú odpoveď na predchádzajúce otázky?
- Bol si pri odpovedaní skutočne úprimný?